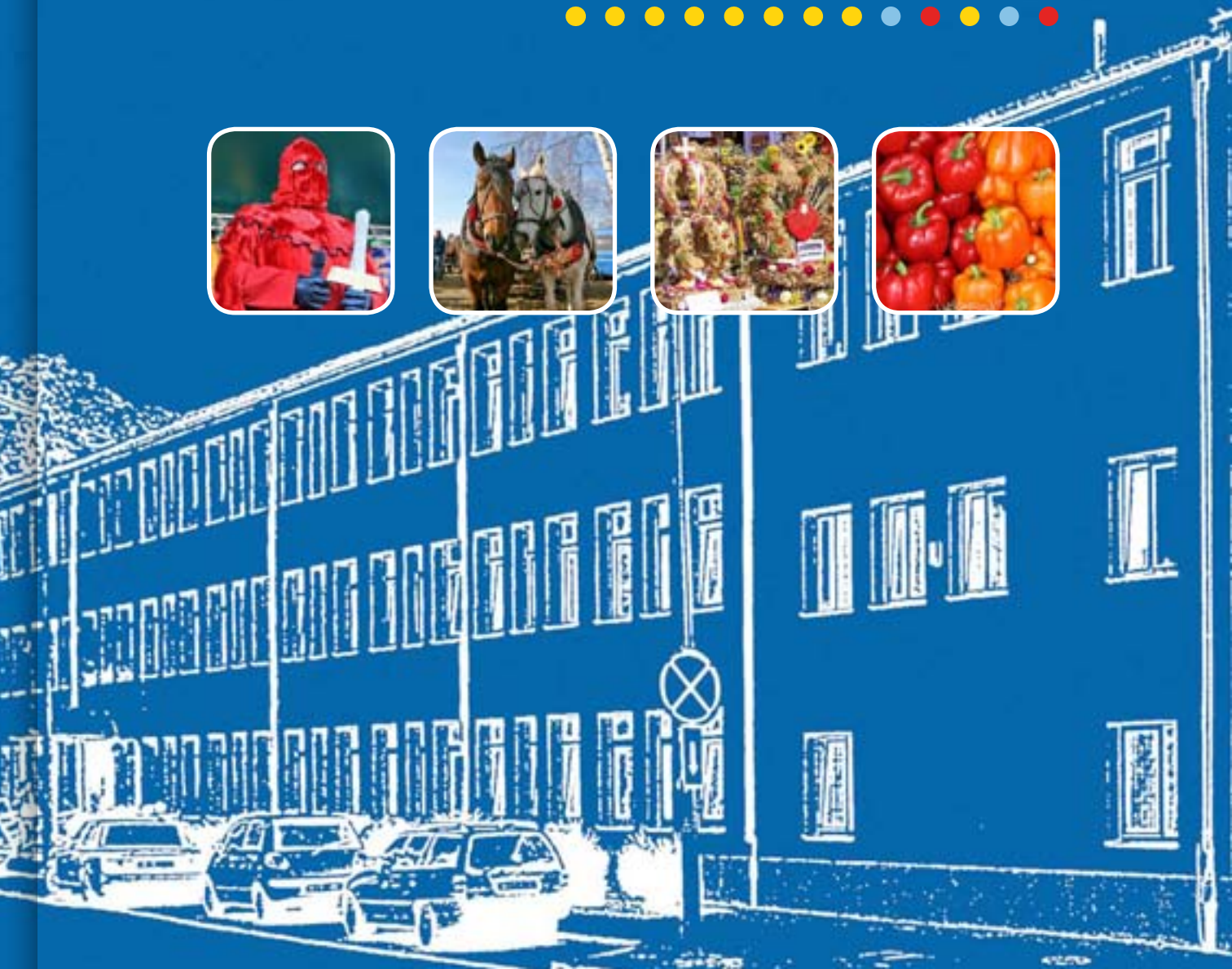

powiat radomski

p o w i a t
r a d o m s k i

the poviat of radom

Urząd Miasta Pionki
26-670 Pionki, ul. Aleja Jana Pawła II 15
tel. 48 341 42 00, www.pionki.pl

Urząd Miasta i Gminy Ilża
27-100 Ilża, ul. Rynek 11
tel. 48 341 22 00, www.ilza.pl

Urząd Miasta i Gminy Skaryszew
26-640 Skaryszew, ul. Słowackiego 6
tel./fax 48 610 30 89, www.skaryszew.pl

Urząd Gminy Gózd
26-634 Gózd, ul. Radomska 7
tel. 48 320 20 97, www.gozd.pl

Urząd Gminy Jastrzębia
26-631 Jastrzębia, Jastrzębia 110
tel./fax 48 384 05 05, www.jastrzebia.pl

Urząd Gminy Jedlnia-Letnisko
26-630 Jedlnia-Letnisko, ul. Radomska 43
tel. 48 384 84 70, www.jedlnia.pl

Urząd Gminy Jedlińsk
26-660 Jedlińsk, ul. Warecka 19
tel./fax 48 321 30 21, www.jedlinsk.pl

Urząd Gminy Kowala
26-624 Kowala, Kowala 105a
tel. 48 610 17 60, www.kowala.pl

Urząd Gminy Pionki
26-670 Pionki, Plac Zwycięstwa 6
tel. 48 612 15 14, www.gmina-pionki.pl

Urząd Gminy Przytyk
26-650 Przytyk, ul. Zachęta 57
tel. 48 618 00 95, www.przytyk.pl

Urząd Gminy Wierzbica
26-680 Wierzbica, ul. Kościuszki 73
tel. 48 618 36 00, www.wierzbica.pl

Urząd Gminy Wolanów
26-625 Wolanów, ul. Radomska 20
tel. 48 618 60 51, www.wolanow.pl

Urząd Gminy Zakrzew
26-652 Zakrzew, Zakrzew 51
tel. 48 610 51 22, www.zakrzew.pl

Starostwo Powiatowe w Radomiu

26-600 Radom, ul. Domagalskiego 7
tel. 48 365 58 01, fax 48 365 58 07
e-mail: powiat@radompowiat.pl
www.radompowiat.pl

Szanowni Państwo!

Przed Państwem piękny, kolorowy folder o powiecie radomskim. Jesteśmy przekonani, że wydawnictwo będzie istotnym źródłem podstawowych informacji o znaczącej części południowego Mazowsza; o jej walorach gospodarczych i przyrodniczych, o historii i czasach współczesnych, o kulturze i tradycjach. Także - o szansach dalszego rozwoju powiatu radomskiego i możliwościach inwestycyjnych na tym terenie.

Novum tego folderu, w odróżnieniu od poprzednich, jest jego tematyczny układ stanowiący, naszym zdaniem, ułatwienie dla Czytelników szukających określonych informacji. Założeniem Autorów jest m.in. promocja powiatu radomskiego, także, a może przede wszystkim, z myślą o potencjalnych inwestorach, stąd sygnał o terenach pod ewentualne inwestycje, którymi dysponują niektóre gminy. Nie bez znaczenia jest również prezentacja historycznego, kulturowego i krajoznawczego bogactwa Radomszczyzny. Ilustrowane zdjęciami teksty powinny zachęcić do lektury, a także pokazać piękno naszej powiatowej ojczyzny. Prezentujemy na nich wydarzenia, które od dawna figurują na kulturalnej mapie powiatu, ale także te, które zaistniały w ostatnich latach i stanowią znak naszego czasu. Jedne i drugie dobrze służą integracji mieszkańców zyskując coraz liczniejsze grono zainteresowanych, także spoza granic naszego regionu.

Zapraszamy do odwiedzenia powiatu radomskiego.

Starosta Radomski

Mirosław Słifirczyk

Przewodniczący Rady Powiatu

Tadeusz Osinski

Ladies and Gentlemen,

You are looking at a beautiful, colourful folder about the poviat of Radom. We believe that this edition will be an important source of basic information about the significant part of the southern Mazovia region, its economic and natural values, the history and modern times, the culture and traditions, as well as the prospects for further development of the district of Radom, and investment opportunities in the area.

Unlike the former ones, the novelty of this folder is its subject arrangement, which, in our opinion, makes it easier for readers to look for specific information. The authors' intention includes promoting the poviat of Radom, and perhaps above all, with a view to potential investors, hence a signal of areas with investment potential, which some municipalities have at their disposal. The presentation of historic, cultural, and touring wealth of the Radom lands is also extremely significant. Texts supported by photographs will make reading assets more attractive and show the beauty of our poviat's homeland. In the photos we have depicted the events that have long been present on the cultural map of the poviat, as well as those that have come into being within recent years and which are the sign of our times. Both of them are intended to enhance the residents' integration, gaining a larger group of interested parties, including those outside the borders of our region.

Please visit the poviat of Radom.

Staroste of Radom

Mirosław Słifirczyk

Chairman of the Poviat Council

Tadeusz Osinski

Powiat radomski położony jest w południowej części województwa mazowieckiego, zajmuje powierzchnię 1530 km², zamieszkiwaną przez ponad 147 tys. osób. Graniczy on z sześcioma powiatami województwa mazowieckiego: szydłowieckim, przysuskim, białobrzeskim, kozienickim, zwoleńskim, lipskim i starachowickim w województwie świętokrzyskim. Na mapie administracyjnej powiatu radomskiego znajduje się 13 gmin, w tym typowo wiejskie - Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Kowala, Pionki, Przytyk, Wierzbica, Wolanów i Zakrzew, wiejsko-miejskie - Iłża i Skaryszew oraz gmina miejska Pionki.

The poviat of Radom is located in the southern part of the Mazovia voivodeship. It covers the area of 1,530 sq m and is inhabited by more than 147 thousand people. It is bordered by six poviats of the Mazovia voivodeship: Szydłowiec, Przysucha, Białobrzegi, Kozienice, Zwoleń, Lipsk and Starachowice in the Świętokrzyskie voivodeship. The administrative map of Radom covers the poviat's 13 communes, including the typically rural ones – Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Kowala, Pionki, Przytyk, Wierzbica, Wolanów and Zabrze, urban and rural communes – Iłża and Skaryszew and the urban commune of Pionki.

Widok na Iłżę / View on Iłża

słów kilka o historii

Powiat radomski ukształtowany w średniowieczu był niemal trzykrotnie większy niż obecnie, a jego granice od strony wschodniej i północnej pokrywały się z granicami województwa sandomierskiego. Od strony zachodniej graniczył z powiatem opoczyńskim, a od południowej z sandomierskim. Bardziej skomplikowane były granice jednostek administracji kościelnej. Większość powiatu należała do diecezji krakowskiej, a obszary zachodnie do archidiecezji gnieźnieńskiej. Był drugim co do wielkości powiatem województwa sandomierskiego i liczył w drugiej połowie XVI w. 5.241 km². Liczba ludności wynosiła 75 tysięcy. Na tym terenie leżało 613 osad, w tym 22 miasta. Do końca XVIII w. liczba miast wzrosła do 28, a liczba ludności powiatu zwiększyła się niemal dwukrotnie. Spośród obecnych jednostek administracyjnych powiatu radomskiego prawa miejskie posiadały: Iłża, Jedlińsk, Skaryszew, Przytyk, Wierzbica i Wolanów. Na przestrzeni wieków Ziemia Radomska była areną istotnych dla całej Rzeczypospolitej wydarzeń historycznych. Powiat kilkakrotnie uciepiał podczas najazdów Tatarów, zniszczeniom uległy m.in. Iłża i Skaryszew. W XIV w. dotarły tu również najazdy litewskie. Mniej natomiast w porównaniu do innych regionów rozwinęła się tu reformacja, której rozkwit przypada na połowę XVI w. Duże straty spowodowały rokosz Zebrzydowskiego z lat 1606-1609, potop szwedzki z połowy XVII w. oraz wojna północna z początków XVIII w. Osadnictwo rozwijało się głównie na obrzeżach Puszczy Jedlneńskiej. Obok własności rodów rycerskich rozwijały się dobra kościelne. Najstarsza fala osadników napłynęła głównie z Mazowsza, na tereny południowe przybywali też osadnicy z Małopolski. Od końca XIII w. utrwalił się podział własności między księcia (głównie ziemie na wschód od Radomia), kościół (obszary południowe wokół Skaryszewa, Dzierzkówka, Iłży i wschodnie wokół Sieciechowa) oraz szlachtę,

która zajmowała tereny położone na zachodzie i północy. W ciągu XIV i XV w. znaczna część dóbr przeszła w ręce prywatne. Do największych posiadaczy ziemskich zaliczali się przedstawiciele rodów: Łabędziów, Rawiczów, Doliwów, Odrowążów. Po trzecim rozbiore powiat radomski wszedł w skład cyrkułu, a następnie – od 1810 r. – departamentu radomskiego. W 1816 roku przywrócono w Królestwie Polskim województwa, w tym województwo sandomierskie z siedzibą w Radomiu, które dzieliło się na 4 obwody i 10 powiatów. W roku 1837 nazwę województwo zmieniono na gubernię. W 1842 r. obwody przemianowano na powiaty, a powiaty na okręgi. Po upadku powstania styczniowego urzędy zreformowano na wzór rosyjski, obsadzając je urzędnikami carskimi. Gubernię radomską podzielono w 1867 r. na dwie: kielecką i radomską. W latach 1915-1918 państwa centralne podzieliły ziemie Królestwa na dwie strefy: niemiecką i austriacką. Od 1 września 1915 r. Generalne Gubernatorstwo z siedzibą w Kielcach, a następnie w Lublinie, obejmowało 14 powiatów, w tym powiat radomski. W 1919 r. Ziemia Radomska znalazła się w nowo utworzonym województwie kieleckim, w tym samym roku urzędy powiatowe przemianowano na starostwa. W okresie powojennym zasadniczy podział administracyjny przyniosła reforma wprowadzona w 1954 r. Na terenie powiatu utworzono gromady w miejsce gmin, taki podział terytorialny przetrwał do 1973 r. kiedy ponownie wprowadzono gminy. Dwa lata później dokonano obszarowego zmniejszenia województw, a powiaty zlikwidowano, przekazując znaczną część kompetencji jednostkom gminnym. Obecny podział administracyjny kraju, wprowadzony ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r., reaktywował powiat radomski, włączając go do województwa mazowieckiego.

Turniej rycerski w Iłży / A knights' tournament in Iłża

Kościół pw. św. Barbary w Pionkach / The Church of St. Barbara in Pionki

Piec garncarski w Iłży / A pottery kiln in Iłża

some history

The county of Radom formed in the Middle Ages was almost three times larger than nowadays, and its borders from the East and North coincided with the Sandomierz voivodeship. To the West it bordered with the Opoczno poviats and to the South with the Sandomierz poviats. The boundaries of church administration units were more complex. Most of the poviats belonged to the diocese of Cracow, and the western areas to the archdiocese of Gniezno. It was the second largest poviats in the Sandomierz voivodeship and in the second half of the 16th century it covered the area of 5,241 sq km. The population was 75,000. This area comprised 613 settlements, including 22 towns. By the end of the 18th century, the number of towns rose to 28, and the poviats' population almost doubled. Among the current administrative units of the poviats of Radom city rights were held by: Iłża, Jedlińsk, Skaryszew, Przytyk, Wierzbica and Wolanów.

Over the centuries, the land of the Radom poviats was the arena of important historical events for the whole of the Republic of Poland. Several times the poviats suffered during the Tatar invasions. Damage was inflicted upon Iłża and Skaryszew. In the 14th century Lithuanian invasion also took place. Compared to other regions, the Reformation Movement, whose heyday was in the 16th century, was less developed here. Zebrzydowski's Rebellion in 1606-1609, Swedish invasion from the mid-seventeenth century and Northern War in the early eighteenth century all contributed to large losses.

Settlements developed mainly on the outskirts of the Jedleńska Forest. Church property developed next to the ownership of knight families. The oldest wave of the settlers came mainly from the Mazovia, while the settlers from the Lesser Poland arrived in the southern areas. Since the end of the 13th century the division of property was established between the Duke (mainly the lands east of Radom),

Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu / The Radom Open-Air Museum of rural architecture in Radom

the church (southern areas around Skaryszew, Dzierzkówka, Iłża and eastern areas around Sieciechów) and the nobles who occupied the lands situated in the West and North. During the 14th and 15th centuries, much of the property passed into private hands. The largest landowners were among the representatives of the following families: the Łabędź, the Rawicz, the Doliwa, the Odrowąż. After the third partition of Poland the poviats of Radom was incorporated into the precinct, and then – from 1810 – into the department of Radom. In 1816, the Polish Kingdom regained voivodeships, including Sandomierz voivodeship with the seat in Radom, which was divided into 4 counties and 10 poviats.

In 1837 the name "voivodeship" was changed to "governorate". In 1842 "counties" were renamed into "poviats", and "poviats" into "districts".

After the fall of the January Uprising the offices were reformed based on the Russian model, manning them with Tzar's officials. In 1867 the governorate of Radom

was divided into two: the governorate of Kielce and the governorate of Radom. Between 1915 and 1918 the central states divided the lands of the Kingdom into two zones: German and Austrian. From 1 September 1915 General Governorate, seated in Kielce and later in Lublin, comprised 14 poviats, including the poviats of Radom. In 1919 the land of Radom was incorporated into the newly created Kielce voivodeship, in the same year "poviats offices" were renamed into "starosties". In the post-war period the reform introduced in 1954 brought about a fundamental administrative division. "Districts" (gromada) replaced "communes" – this territorial division lasted until 1973, when communes were re-established. Two years later the areas of the voivodeships were reduced and poviats were abolished, passing much of the competence to communal units. The current administrative division of the country, introduced by the Act of 5 June 1998, reactivated the Radom poviats, incorporating it in the Mazovia voivodship.

gospodarka, edukacja, zdrowie, bezpieczeństwo

Położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych stanowi atut dla rozwoju społeczno - gospodarczego powiatu radomskiego. Podejmowane przez lokalne władze liczne inicjatywy służące rozwojowi przedsiębiorczości, jak również sprzyjająca koniunktura gospodarcza ostatnich lat zaowocowały powstaniem i rozwojem wielu firm.

Niskie koszty pracy oraz działalności gospodarczej, chłonny rynek pracy, dostępność komunikacyjna, wzrost poziomu wykształcenia ludności, bliskość dużych ośrodków miejskich (Radom, Warszawa, Kielce, Łódź), wzrost zainteresowania rolników produkcją metodami ekologicznymi oraz atrakcyjność turystyczna powiatu są istotnymi elementami stymulującymi aktywność i jego rozwój gospodarczy.

Ważnym pozostaje również fakt funkcjonowania w powiecie radomskim instytucji otoczenia biznesu - banków, biur kredytowych, stowarzyszeń gospodarczych, których zadaniem jest wspieranie rozwoju i podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw.

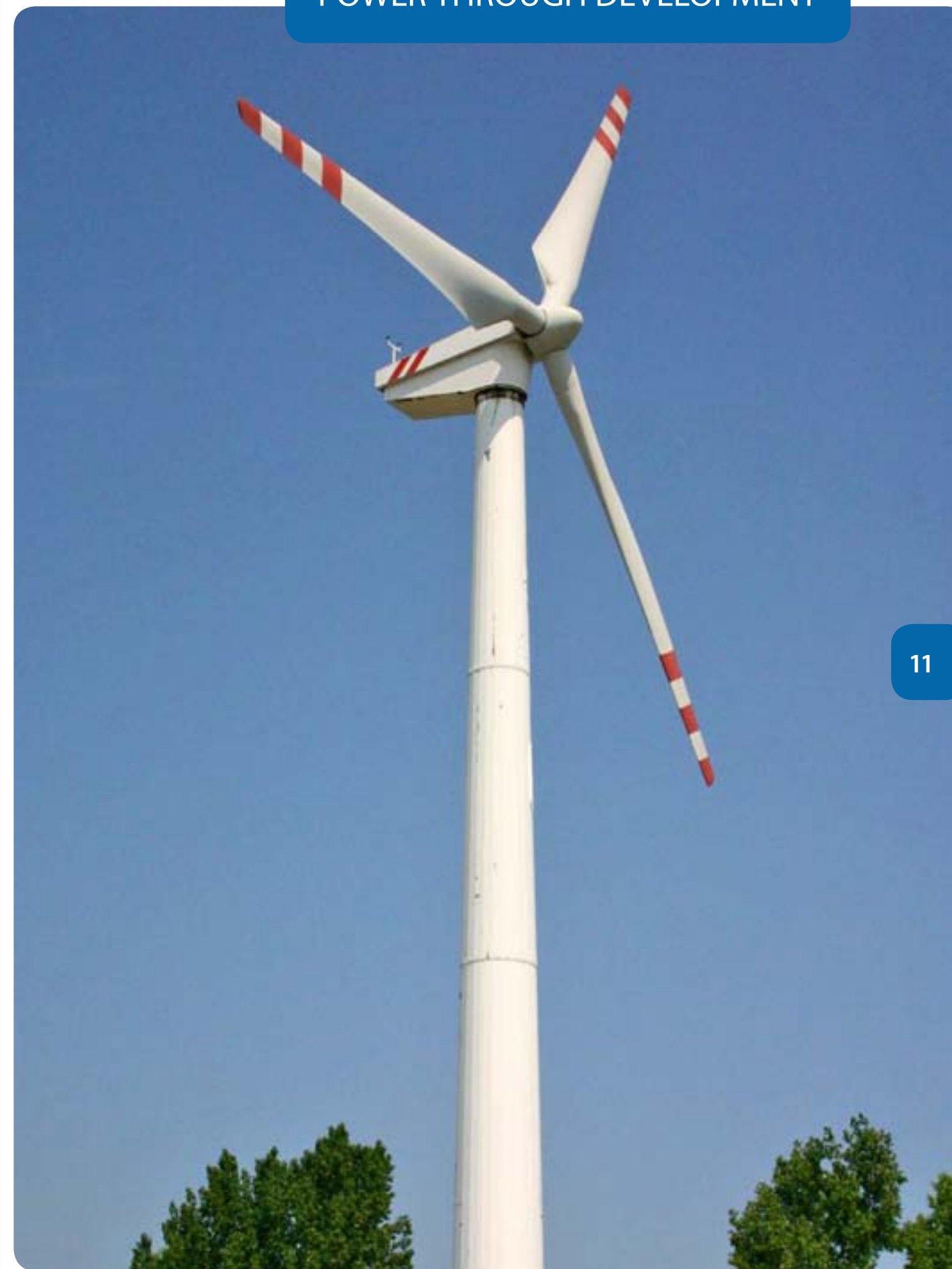
O tym jak wielu inwestorów doceniło możliwości i walory regionu niech świadczy fakt ulokowania w Radomiu i Pionkach podstrefy Tarnobrzelskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Wisłosan oraz podstrefy Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice w Ilży. Ponadto powiat radomski, a w szczególności gminy Jedlińsk, Kowala, Pionki, Wierzbica, dysponuje wieloma terenami pod inwestycje. Większość wyposażona jest w infrastrukturę techniczną - energię elektryczną, gaz, wodę, kanalizację oraz dogodną komunikację kolejową i drogową.

Choć powiat radomski uznawany jest za obszar rolniczy, to mają tu swoje siedziby firmy, których działalność nie jest związana z uprawą gruntów. Na jego obszarze działa prawie 10 tys. podmiotów, z czego 400 to firmy i zakłady produkcyjne, gdzie wiele z nich znanych jest na rynku krajowym i międzynarodowym. Można byłoby wymienić choćby m.in.: Zakład Mięсны Novopol i zakład nowoczesnej obróbki metali Radmot z Jedlińska, zakłady chemiczne Bochem z Działek Suskowolskich w gm. Pionki, producenta chemii budowlanej Soudal oraz Fabrykę Amunicji Myśliwskiej FAM w Pionkach, producenta papierowych worków przemysłowych Smurfit Kappa Paper Sack Polska z Kolonii Rzeczków w gm. Wierzbica, Zakład Mleczarski FigAND z Kolonii Wawrzyszów w gm. Wolanow, Zakład Masarski Krawczyk z Mleczkowa w gm. Zakrzew, producenta papieru LBB - PAPIER z Ilży oraz Zakłady Drzewne Zadobrze w gm. Pionki i Gajewski z Oblasu w gm. Przytyk.

Dzięki środkom własnym i unijnym oraz zewnętrznym źródłom finansowania dla dalszego rozwoju powiatu i wzmocnieniu jego atrakcyjności w latach 2007-2010 na kwotę 91,5mln zł. zrealizowano inwestycje poprawiające stan infrastruktury komunikacyjnej (wybudowano, wyremontowano i zmodernizowano ponad 100 km dróg powiatowych oraz przebudowano trzy mosty w tym największy na rzece Radomce), a także projekty mające za zadanie podniesienie jakości życia mieszkańców w sferze ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, edukacji, gospodarki wodno-ściekowej i przeciwdziałania bezrobociu.

Firma Soudal w Pionkach / The Soudal Company in Pionki

Instytut Techniki Budowlanej w Pionkach / The Building Institute of Technology in Pionki

Zmodernizowano i wyremontowano szkoły ponadgimnazjalne w Pionkach, Iłży, Wierzbicy i Chwałowicach kształcące młodzież w atrakcyjnych kierunkach od takich jak: technik - logistyk, geodeta, hodowca koni, leśnik, rolnik, ekonomista, informatyk-specjalizacja sieci teleinformatycznych, poprzez bardzo popularne typu: handlowiec, krawiec, elektronik, mechanik pojazdów samochodowych, hotelarz, kelner, kucharz, ślusarz, monter elektronik, elektromechanik, aż po klasy mundurowe wojskowo-policyjne czy sportowe.

W nowoczesną aparaturę wyposażono szpitale w Iłży (126 łóżek, 14 poradni specjalistycznych) i w Pionkach (114 łóżek, 21 poradni specjalistycznych). Polepszone także standard opieki medycznej poprzez modernizację budynków.

Osoby starsze oraz niepełnosprawne znajdują opiekę w Domach Pomocy Społecznej: w Krzyżanowicach, Jedlance oraz Wierzbicy. Placówki te posiadają dobre warunki lokalowe i bogate wyposażenie rehabilitacyjno-medyczne.

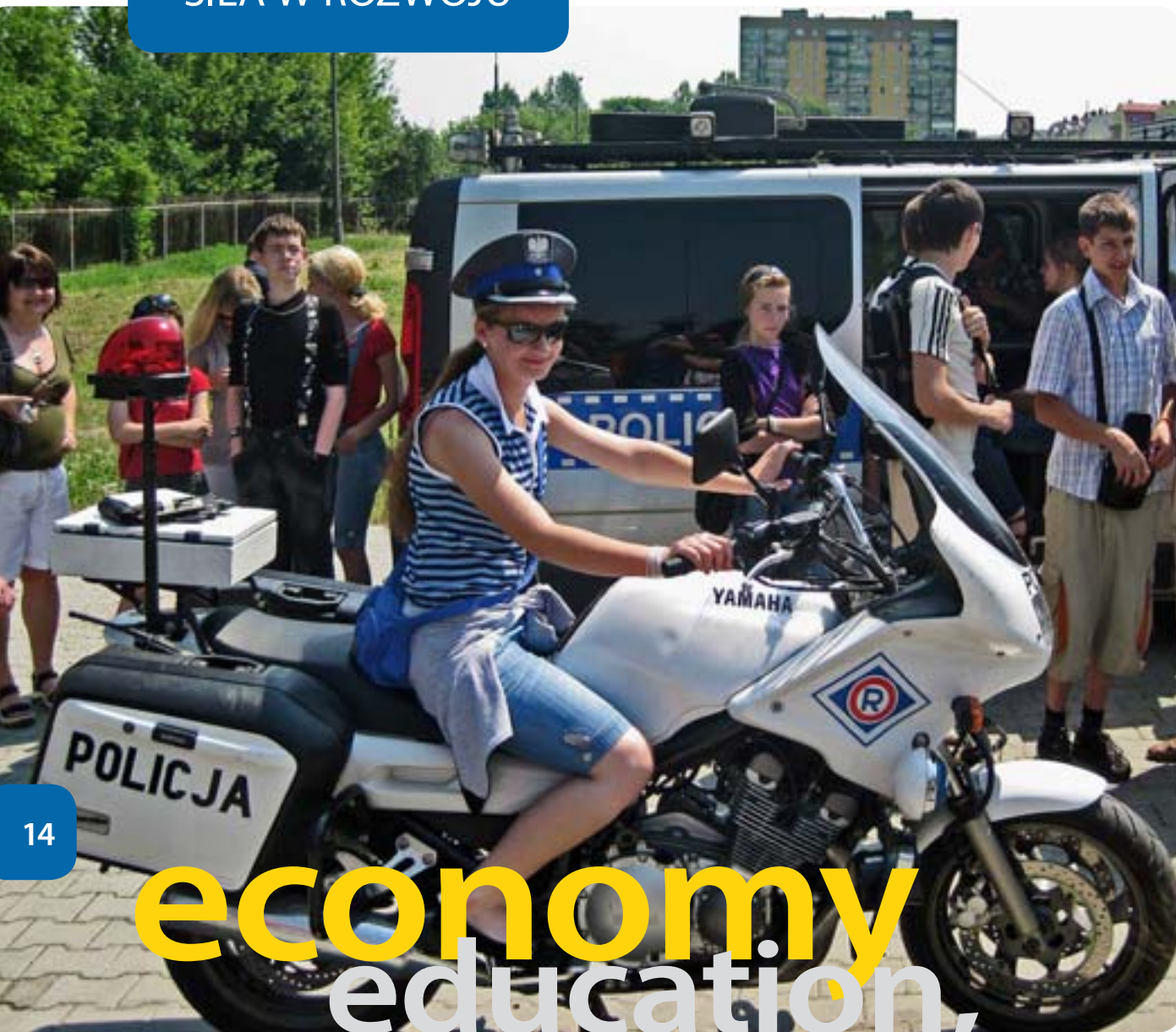
Nie bez znaczenia jest także bezpieczeństwo mieszkańców. Władze samorządowe wspierają działania policji i staży pożarnej, m.in. poprzez pomoc finansową jak również współorganizując różnego rodzaju konkursy i programy, takie jak: „Bezpieczna szkoła” oraz „Czuję się bezpiecznie” w ramach działań zespołu „Bezpieczny Powiat” czy „Młodzież zapobiega pożarom”.

LO w Pionkach / Secondary School in Pionki

Szpital w Iłży / Hospital in Iłża

economy education, health, security

Geographic and communication location is an asset for socio-economic development of the poviats of Radom. The numerous initiatives taken by local authorities for the development of entrepreneurship, as well as the favourable economic climate of the recent years have resulted in the creation and development of many companies. Low costs of labour and economic activity, absorbing labour market, public transport accessibility, increase in the level of population's education, proximity of large urban centres (Radom, Warsaw, Kielce, Łódź), increased interest of farmers in the organic production and tourist attractiveness of the poviats are all essential elements to stimulate its activity and economic development.

The functioning of business institutions in the Radom poviats, such as banks, credit bureaus, business associations, whose mission is to promote development and increase the competitiveness of small and medium-sized enterprises also remains important.

The fact that the subzone of the Tarnobrzeg Special Economic Zone EURO-PARK Wisłosan was located in Radom and Pionki and the subzone of the Starachowice

Special Economic Zone in Iłża proves how many investors appreciate the opportunities and advantages of the region. In addition, the Radom poviats, particularly the communes of Jedlińsk, Kowala, Pionki, Wierzbica, have many investment areas. Most of them have technical infrastructure – electricity, gas, water, sewerage and convenient rail and road communications.

Despite the Radom poviats is considered as an agricultural area, many companies, whose line of business is not related to land cultivation, are based here. Approximately 10 thousand entities, of which 400 are companies and manufacturing plants, operate in the area. Many of them are known domestically and internationally. We could mention: Novopol meat processing plant and modern Radmot metal processing plant from Jedlińsk, Bochem chemical plant from Działki Suskowolskie in the Pionki commune, Soudal – construction chemicals manufacturer and FAM – hunting ammunition factory in Pionki, Smurfit Kappa Paper Sack Poland – industrial paper bag manufacturer from Kolonia Rzeczków in the Wierzbica commune, FigAND Dairy Plant from Kolonia Wawrzyszów in the Wolanow commune, Krawczyk – butcher's

plant in Mleczków in the Zakrzew commune, LBB-PAPIER – paper manufacturer from Iłża wood processing plants in Zadobrze in the Pionki commune and Gajewski from Oblasu in the Przytyk commune.

Through its own and EU funding as well as external sources of funding for further development and strengthening of the poviats' attractiveness in 2007-2010 amounting to PLN 91.5 million, investments in the improvement of the condition of transport infrastructure (over 100 km of poviats roads were built, renovated and modernized and three bridges were rebuilt, including the largest ones on river Radomka) and projects designed to improve the quality of the residents life in the area of health, safety, education, water management and wastewater management and unemployment prevention were carried out.

Modernization and refurbishment of junior high schools in Pionki, Iłża, Chwałowice and Wierzbica was completed. These schools train young people in attractive professions, such as: logistics technician, surveyor, horse breeder, forester, farmer, economist, IT specialist in telecommunications networks, very

popular professions: merchant, tailor, electronics technician, car mechanic, hotelier, waiter, cook, machinist, electronic appliance fitter, electromechanic technician, as well as military and police services or sport profiles.

Hospitals in Iłża (126 beds, 14 specialist clinics) and in Pionki (114 beds, 21 specialist clinics) were supplied with modern equipment. The standard of medical care was also improved through the modernization of buildings.

The elderly and disabled can find care in nursing homes: in Krzyżanowice, Jedlanka and Wierzbica. These establishments have good room and extensive facilities and medical and rehabilitation equipment.

Residents' safety is also not without significance. Local government authorities support the activities of the police and fire departments, through financial assistance as well as various contests coorganizing various competitions and programs, such as „Bezpieczna szkoła” [Safe school] and „Czuję się bezpiecznie” [I feel safe], as a part of the activities of the „Bezpieczny Powiat” [Safe Poviat] or „Młodzież zapobiega pożarom” [Youth fights fires].

nowoczesne rolnictwo

modern agriculture

Powiat ma charakter rolniczy, w którym wzrasta znaczenie gospodarstw towarowych. W ponad 1250 z nich produkuje się mleko, uprawiane jest zboże, rośliny pastewne oraz prowadzona jest hodowla trzody chlewnej. Hitem na skalę europejską jest uprawa papryki w okolicach Przytyka i Zakrzewa. To swoiste „paprykowe zagłębie” Polski, skąd pochodzi 80 proc. krajowej produkcji tego warzywa. To tu każdego roku odbywają się Ogólnopolskie Targi Papryki, będące okazją do spotkań biznesowych i zaprezentowania nowinek techniczno - naukowych w dziedzinie rolnictwa. Impreza ma charakter pikniku z bogatą oprawą artystyczną i kulinarną, co powoduje, że rośnie zainteresowanie produkowaną ekologicznie papryką w Polsce i za granicą. Sukcesywnie wzrasta powierzchnia upraw roślin oleistych i roślin wykorzystywanych na biopaliwa oraz do celów energetycznych. Oprócz wymienionego sektora produkcji rolniczej szansą na wzrost dochodów rolników w przyszłych latach jest produkcja wołowiny kulinarnej. Dzięki dużym zmianom w rolnictwie rozwija się również sektor przetwórstwa rolno - spożywczego, w którym funkcjonuje 80 zakładów przetwórczych, również o znaczeniu ponadregionalnym. Odpowiednie obszary do produkcji rolniczej metodami ekologicznymi spowodowały wśród rolników nie tylko zainteresowanie tą dziedziną - w powiecie funkcjonuje 48 gospodarstw ekologicznych - ale przyczyniają się również do rozwoju gospodarstw agroturystycznych, położonych w okolicy o ciekawej historii, specyficznym folklorze i atrakcyjnej turystycznie lokalizacji.

The poviat has an agricultural character, in which the importance of commercial farms is growing. More than 1250 of them produce milk; also corn and soil-age is grown and pigs are bred. Growing peppers in the vicinity of Zakrzew and Przytyk is a hit on a European scale. This is a “pepper field” in Poland, where 80 percent of domestic production of this vegetable comes from. It the place, where every year Polish Pepper Fair takes place, which is an opportunity for business meetings and the presentation of technical and scientific innovations in the field of agriculture. The event has a form of a picnic with a rich artistic and culinary setting, which means that the interest in organic production of red pepper in Poland and abroad is growing. The areas intended for oilseed and plants used for biofuels and for energy purposes are gradually increasing. In addition to the agricultural production sector the production of beef is an opportunity to increase farmers’ income in the coming future. With big changes in agriculture the agricultural and food processing sector is also developing, where 80 food processing plants of supra-regional meaning operate. Suitable areas for agricultural production using organic methods contributed to the growth in the interest of the farmers not only in this area – 48 organic farms operate in the poviat – but also contribute to the development of agri-tourism farms located in the area with an interesting history, specific folklore and attractive tourist location.

na drodze do ekorozwoju

on the road to sustainable development

Rozwój regionalny i lokalny opiera się współcześnie przede wszystkim na poszanowaniu środowiska naturalnego, czego wyrazem jest ekorozwój zwany także zrównoważonym rozwojem. Ekorozwój jako koncepcja rozwoju lokalnego wywiera permanentny wpływ na kształtowanie relacji między jednostkami samorządu terytorialnego oraz między przedsiębiorstwami. Oznacza on prowadzenie wszelkiej działalności gospodarczej w harmonii z przyrodą tak, aby nie spowodować w przyrodzie nieodwracalnych zmian lub jako gospodarowanie dopuszczalne ekologicznie, pożądane społecznie i uzasadnione ekonomicznie. Przejawem tych działań są podejmowane przez władze samorządowe inicjatywy w zakresie ochrony środowiska, zasobów wodnych w tym gospodarki wodno - ściekowej (rozbudowa i budowa sieci wodociągowych, kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków) ochrony przyrody i krajobrazu. Dla mieszkańców powiatu oraz władz powiatowych kwestie ochrony przyrody traktowane są priorytetowo. Walory przyrodniczo-krajobrazowe powiatu radomskiego są znaczące w skali międzynarodowej i krajowej- Puszcza Kozienicka, lasy ilżeckie, torfowiska o specyficznym mikroklimacie, liczne rezerваты przyrody i parki krajobrazowe. Stąd wiele obszarów objętych jest systemem CORINE i ECONET, które określają kierunki realizacji polityki ekologicznej Unii Europejskiej i są podstawą dla programu NATURA 2000. Zrównoważony rozwój ma na celu doprowadzenie, a następnie zachowanie równowagi między trzema systemami, które stanowią: system społeczny (społeczeństwo), system gospodarczy (ekonomiczny) oraz system środowiska naturalnego.

Nowadays, regional and local development is based primarily on respecting the environment, which is reflected in the sustainable development. Sustainable development, as a concept of local development, exerts a permanent influence on the relationship between local government authorities and between businesses. It means keeping all economic activities in harmony with the nature so as not to cause irreversible changes in the nature or as the ecologically acceptable, socially desirable and economically justified management. A manifestation of these activities includes initiatives undertaken by local government in the protection of environment, water resources, including wastewater management (development and construction of water, sewerage and sewage treatment plants), protection of nature and landscape. The residents and authorities of the poviat treat the issues of environment protection are given priority. Natural and landscape assets of the Radom poviat are of international and national significance – the Kozienicka Forest, the Ilżecki Forests, peat bogs with unique microclimate, numerous nature reserves and parks. Thus, many areas are covered by CORINE and ECONET system that determine the orientation of the implementation of the European Union’s environmental policy and are the basis for NATURA 2000 programme. Sustainable development aims to achieve and maintain the balance between the three systems, which include: social system (society), economic system (economic) and the natural environment system.

współpraca międzyregionalna

W pierwszym okresie funkcjonowania samorządu kontakty międzynarodowe służyły przede wszystkim korzystaniu z doświadczeń regionów w wypracowywaniu wzorców procedur i postępowań administracyjnych, poznawaniu roli radnych, usprawnianiu organizacji i zarządzania regionem. W miarę uzyskiwania własnych doświadczeń i poszerzania się obszarów kompetencyjnych istotne stało się poznanie rozwiązań stosowanych u naszych partnerów w tak ważkich tematach, jak gospodarka, polityka społeczna i ochrona środowiska naturalnego.

Obecnie w kontaktach międzyregionalnych dominuje wzajemna wymiana doświadczeń dotycząca transformacji i zrównoważonego rozwoju oraz wzajemna promocja.

Kontakty międzynarodowe mają więc na celu ukazanie powiatu jako atrakcyjnego partnera w Polsce do współpracy w sferze gospodarki, administracji,

nauki, kultury i turystyki, powinny być przyczynkiem do pozyskiwania inwestorów, nowych technologii, wsparć rodzimą gospodarkę i przyciągnąć turystów.

Aktywność samorządu powiatu radomskiego w dziedzinie kontaktów międzynarodowych obejmuje współpracę z partnerami z Rumunii – Okręg Prahova, Słowacji – powiat Spiska Nowa Wieś, a w szczególności z Rejonem Solecznickim na Litwie. Przejawia się ona w realizacji zawartych porozumień dotyczących wspierania rozwoju stosunków gospodarczych, współdziałania w zakresie popularyzowania tradycji i historii krajów, współpracy zespołów artystycznych i regionalnych ośrodków kultury oraz wymiany grup młodzieżowych, a także udzielaniem wsparcia mniejszości polskiej na Litwie w różnych wymiarach wynikających z aktualnych potrzeb żyjącej tam społeczności Polaków. Pomoc dotyczy głównie polskich szkół i przedszkoli we wspomnianym Rejonie.

Z wizytą na Litwie / A visit to Lithuania

interregional cooperation

In the first period of the functioning of local government the international contacts served primarily for the purpose of using the experience of the regions in developing practices and procedures, administrative procedures, learning the role of councillors, improving the organization and management of the region. Along with getting own experience and expanding the competency areas has become important to know the solutions used by our partners in such weighty topics as the economy, social policy and environmental protection. Currently, the mutual exchange of experience on the transformation and sustainable development and mutual promotion dominates in the inter-regional contacts.

International contacts are therefore intended to present the powiat as an attractive partner in Poland for cooperation in the sphere of economy, government, science, culture and tourism, and they should contribute to attracting

investors, new technologies, supporting the indigenous economy and attracting tourists.

The activity of local government in the Radom powiat in the field of international relations involves the collaboration with partners from Romania – Prahova County, Slovakia – Spiska Nova Ves district, and particularly with the region of Salcininkai in Lithuania. It manifests itself in the execution of the concluded agreements to promote the development of economic relations, cooperation in the field of popularizing the tradition and history of the poviats, cooperation of the artistic groups and regional centres of culture and exchange of youth groups, as well as providing support to the Polish minorities in Lithuania in various aspects arising from the current needs of the Polish community living there. Aid focuses mainly on Polish schools and kindergartens in the aforementioned region.

Dożynki w zaprzyjaźnionych Solecznikach / Harvest Festival in friendly Soleczniki

natura

i rekreacja

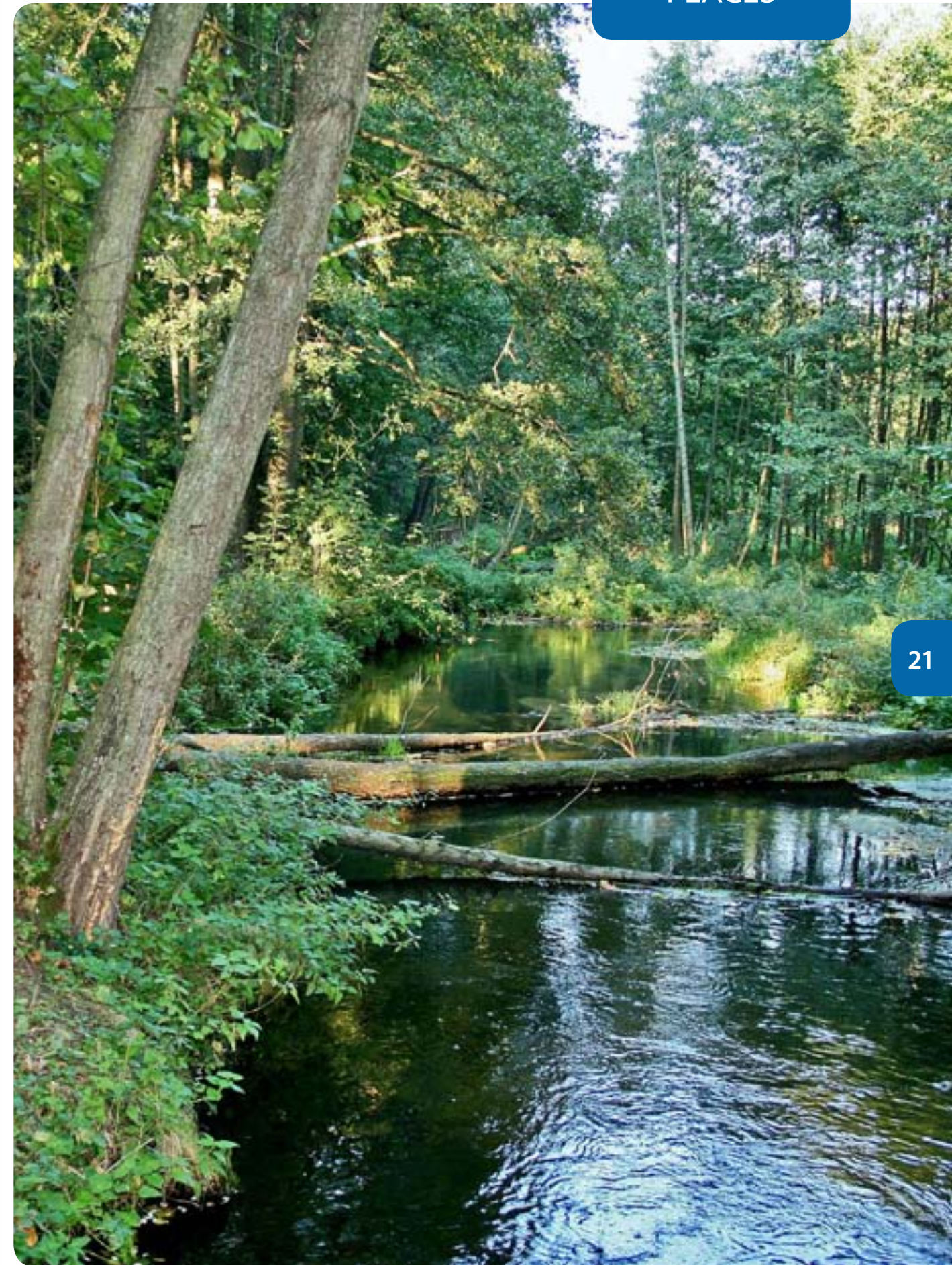
nature and relaxation

Pod względem geograficznym powiat radomski jest regionem bardzo urozmaiconym i posiada wyjątkowe walory przyrodniczo - krajobrazowe w wymiarze krajowym i międzynarodowym.

W obrębie powiatu znajdują się cenne przyrodniczo obszary - Puszcza Kozienicka oraz Kozienicki Park Narodowy, którego usytuowanie w widłach Wisły i Radomki wpłynęło na różnorodność form ukształtowania terenu oraz bogactwo świata roślin i zwierząt. Najcenniejsze i najbardziej naturalne ekosystemy leśne, często z ponad 200-letnimi drzewostanami, chronione są w 15 rezerwach tj.: „Brzeźniczka”, „Ciszek”, „Jedlnia”, „Guśc”, „Krępiec”, „Leniwa”, „Ługi Helenowskie”, „Miodne”, „Okólny Ług”, „Pionki”, „Ponty”, „Ponty Dęby”, „Zagożdżon”, „Załamanek” oraz „Źródło Królewskie”. O bogactwie flory świadczy występowanie na terenie parku 580 gatunków roślin naczyniowych; wśród nich są 43 gatunki chronione, a 8 wpisanych jest do Czerwonej Księgi Roślin. Bogactwo fauny jest równie imponujące - ponad 218 gatunków ptaków. Ssaki reprezentowane są przez 57 gatunków - w tym 32 chronionych. Ponadto spotykamy tu 13 gatunków płazów i 6 gatunków gadów. Oprócz rezerwatów, na terenie Parku znajduje się 106 użytków ekologicznych oraz 263 pomniki przyrody. Niemniej atrakcyjna jest również Puszcza Iłżańska z niezamarzającymi źródłami i toczącą swe wody rzeką Iłżanką.

Geographically the poviát of Radom is a very diverse region and it has the unique qualities of nature and landscapes on the national and international scale.

Within the county there are valuable natural areas - the Kozienicka Forest and the Kozienicki National Park, whose location in the bifurcation of the Vistula and Radomka has affected the diversity of the terrain and the richness of plants and animals. The most valuable and most natural forest ecosystems, often with more than 200-year-old trees, are protected in 15 nature reserves such as: "Brzeźniczka", "Ciszek", "Jedlnia", "Guśc", "Krępiec", "Leniwa", "Ługi Helenowskie", "Miodne", "Okólny Ług", "Pionki", "Ponty", "Ponty Dęby", "Zagożdżon", "Załamanek" and "Źródło Królewskie". The richness of flora indicates the presence of 580 species of vascular plants in the park. Among them there are 43 protected species, and 8 listed in the Red Book of Plants. The richness of fauna is equally impressive - over 218 species of birds. Mammals are represented by 57 species - including 32 protected ones. In addition, we can find 13 species of amphibians and 6 species of reptiles. In addition to reserves, the Park includes 106 environmental use areas and 263 natural monuments. The Iłża Forest is also attractive with non-freezing sources and the waters of river Iłżanka.

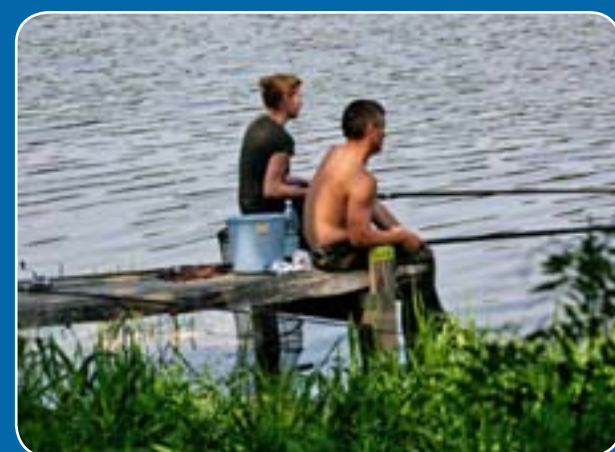
Rezerwat Źródła Królewskie / Źródła Królewskie nature reserve

na turystycznym szlaku

Powiat radomski to także doskonałe miejsce do wypoczynku. Urokliwe krajobrazy, czyste środowisko ciekawe zabytki, a przede wszystkim bogactwo lasów, rzek oraz zbiorniki wodne w Siczkach, Iłży i Pionkach stwarzają dogodne warunki do rekreacji. Region, dzięki niezaprzeczalnym walorom, przyciąga wielu gości, którzy znajdują miejsce w rozwijających się ośrodkach wypoczynkowych, hotelach i gospodarstwach agroturystycznych, które oprócz wielkiej gościnności, oferują wymśnioną domową kuchnię oraz liczne atrakcje - ogniska, wycieczki czy spędzanie wolnego czasu z możliwością korzystania z jazdy konnej, przejażdżek bryczką czy hipoterapii.

Ścieżki spacerowe, wodne oraz szlaki piesze i rowerowe stwarzają doskonałe warunki do uprawiania turystyki aktywnej (wycieczki piesze, rowerowe, spływy kajakowe). Dla miłośników turystyki rowerowej w 2005 roku wyznaczono w Puszczy Kozienickiej sieć tras rowerowych, które liczą 350 kilometrów; składa się na nie 15 oznakowanych szlaków rowerowych o długości od 3 do 53 kilometrów.

Dużą atrakcją turystyczną powiatu jest również jeden z największych na Mazowszu sztuczny zbiornik wodny w Domaniowie o pow. ponad 500 ha wokół którego dynamicznie rozwija się działalność agroturystyczna. To doskonałe miejsce, by zregenerować siły, odpocząć nad wodą, skorzystać ze świeżego powietrza i gościnności gospodarzy choćby podczas współorganizowanego przez powiat radomski Rodzinnego Festynu „Powitanie Lata”. Co roku nad zalewem odbywa się także Rowerowy Zjazd Gwieździsty, którego organizatorem jest między innymi prężnie działający Związek Gmin „Radomka”, zrzeszający sześć gmin położonych w dorzeczu Radomki. W 2003 r. zostały zaprojektowane i oznakowane turystyczne szlaki rowerowe o łącznej długości 287 kilometrów, prowadzące przez wszystkie gminy tworzące Związek. Biorą one początek na przedmieściach Radomia i prowadzą do kompleksów leśnych położonych za Przysuchą. Dzięki połączeniu sieci szlaków Związku Gmin Radomka, Związku Gmin Iłżanka oraz Puszczy Kozienickiej, powstała makroregionalna sieć szlaków rowerowych.

Nad zalewem w Jedlni-Letnisku / By the reservoir in Jedlnia-Letnisko

Ogródek Jordanowski w Pionkach / Jordan's Garden in Pionki

Rowerowy Zjazd Gwieździsty / Gwieździsty Bike Downhill

Zalew w Domaniowie / Reservoir in Domaniów

on the tourist trail

The Radom poviato is also a great place to relax. The charming scenery, clean environment, interesting monuments and above all the wealth of forests, rivers and water reservoirs in Siczki, Iłża and Pionki create favourable conditions for relaxation. With its undeniable advantages the region attracts many visitors who find accommodation in the developing resorts, hotels and agritourism farms, which in addition to the great hospitality, offer delicious home cooking and entertainment – bonfires, trips or leisure time with such attractions as horse riding, carriage rides and hippotherapy.

Walking paths, water, hiking and biking trails offer excellent conditions for active tourism (hiking, biking, kayaking). In 2005 a network of cycle routes was delimited in the Forest Kozienicka for cycling enthusiasts. It is 350 km long with 15 marked cycling routes with the length ranging from 3 to 53 kilometres.

The big attraction of the poviato also includes one of the largest artificial reservoirs in the Mazovia – the Domaniów water reservoir with the area of

over 500 hectares, around which agritourism business is dynamically developing. It is a perfect place to recharge your batteries, relax by the water, and enjoy fresh air and hospitality of the hosts, even at the “Welcoming of the Summer” [Powitanie Lata] Radom Family Fest co-organized by the Radom poviato. Every year, the “Gwieździsty Bike Downhill” [Rowerowy Zjazd Gwieździsty] takes place by the reservoir; it is organized by, among others, the very active “Radomka” Association of Communes, bringing together six communes located at the basin of river Radomka. In 2003, bike trails were designed and marked with the total length of 287 km, which lead through all the municipalities forming the Association. They start on the outskirts of Radom, and lead to forest complexes situated by Przysucha. The macro-regional network of bicycle routes was created thanks to the network of trails the Radomka Association of Communes, the Iłżanka Association of Communes and the Kozienicka Forest.

znasz li te miejsca

Nie sposób jest nie docenić walorów turystycznych regionów Polski, które ze względu na swoje dzieje, mają wiele do zaoferowania zarówno ich mieszkańcom, jak i turystom zainteresowanym historią i zabytkami polskiej kultury. Upłynęło już tak wiele wieków, a mimo to część materialnego i duchowego dziedzictwa istnieje do dzisiaj. Dawne budowle, zamki, dzieła sztuki czy stroje są nie tylko przedmiotami. To przede wszystkim kulturowe dziedzictwo narodu, o którym warto dbać, kultywować i o którym warto wiedzieć.

Powiat radomski obfituje w bardzo liczne pamiątki, które są zabytkami po minionych latach. Warto poświęcić trochę czasu na poznanie walorów turystycznych i kulturowych tych obszarów oraz historii przodków, która wciąż jest kontynuowana przez mieszkańców regionu.

Na turystów wybierających się na Ziemię Radomską, w kilkunastu miejscowościach powiatu czekają interesujące zabytkowe obiekty, kościoły, dwory, parki i inne miejsca związane z bogatą, ale i burzliwą historią regionu.

Koniecznie należy zawitać do Iłży z jej charakterystyczną basztą – symbolem miasta, by zobaczyć także zabytkowe piece garncarskie, udać się na spacer po rynku i zwiedzić kościół farny (najcenniejszy zabytek w powiecie), a potem wyruszyć na wycieczkę wąskotorową Starachowicką Koleją Dojazdową.

Będąc w tych stronach warto zobaczyć znajdujący się w Makowie zespół dworski z XVIII/XIX w. z zachowanym w dobrym stanie klasycystycznym dworem. W zabytku „obfituje” miejscowość Wsola, gdzie znajduje się secesyjny pałac Gombrowiczów z bogato rzeźbionymi detalami architektonicznymi, park oraz neoromański kościół pod wezwaniem św. Bartłomieja. Warto wybrać się do Bardzic, by zachwycić się pięknem XVIII-wiecznego modrzewiowego kościoła przeniesionego tu w latach 50-tych XX w. z odległych o kilkadziesiąt kilometrów Białobrzegów. Wyjątkowym i rzadkim obiektem we współczesnym krajobrazie powiatu są młyny. Taką unikatową

wą budowlę można zobaczyć w miejscowości Soszyn w gminie Wolanów. Jest to młyn wodny z XIX/XX w., z zachowanym częściowo oryginalnym wyposażeniem. Interesującą propozycją dla zwiedzających są Pionki z neobarokowym kościołem, budynkiem stacji kolejowej i „Kasynem”. Na mapie turystycznych wędrówek nie może zabraknąć Zakrzewa i leżącego nieopodal Przytyka, gdzie znajdują się z pozostałości cmentarza żydowskiego, śladu społeczności żydowskiej, która swoją odrębnością, kulturą i religią wzbogacała obraz miasteczka.

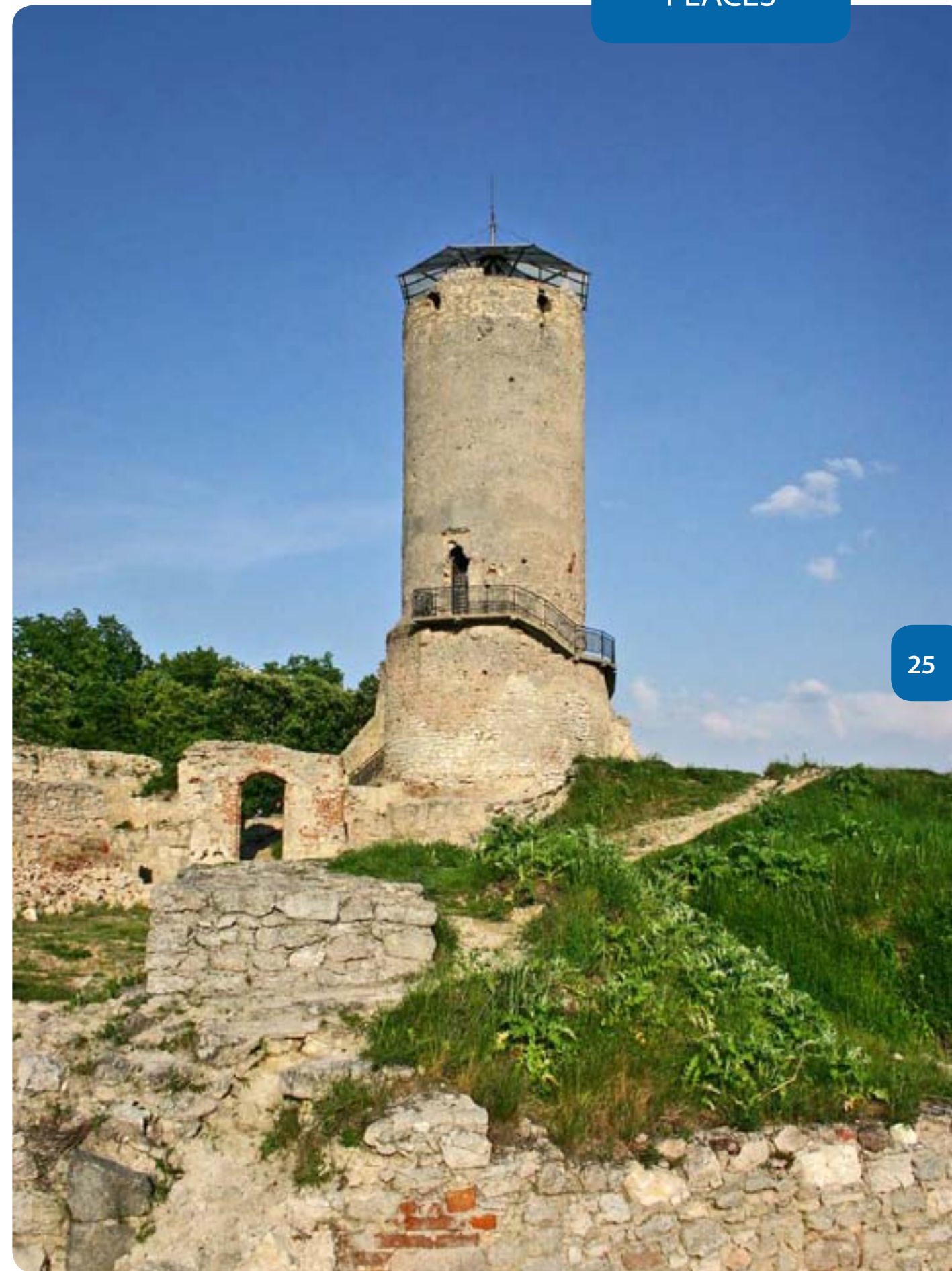
Ciekawych i niezapomnianych wrażeń dostarczy turystę wizyta w Skaryszewie, mieście „Wstępów” – targów końskich i charakterystycznych domów z bramami wjazdowymi. W „Bramie” można było pozostawić konia i zaprzęg bez względu na pogodę. Nie można ominąć Jedlińska z barokowym kościołem pw. św. Apostołów Piotra i Andrzeja, interesującą nekropolią z XIX w. oraz „Kusakami” – obrzędem „Ścięcia Śmierci”.

Te i inne wydarzenia odbywające się cyklicznie każdego roku określają tożsamość kulturową i specyfikę regionu i sprawiają, że są integralną częścią europejskiego dziedzictwa kulturowego. Doskonałym przykładem są „Dożynki”, zwane Świętem Płonów połączone z obrzędami dziękczynnymi za ukończenie żniw i prac polowych. Obowiązkowym punktem na mapie turystycznej marszruty jest Radom, drugi co do wielkości ośrodek miejski na Mazowszu. Jest siedzibą starostwa, choć nie wchodzi w skład powiatu. W Radomiu skupionych jest wiele cennych zabytków, instytucji kultury, uczelni, tak ważnych dla funkcjonowania i rozwoju powiatu.

Pośród gwaru miasta i „betonowych osiedli” znajduje się miejsce, które jest ostoją spokoju chętnie odwiedzane przez turystów i mieszkańców miasta. Tym uroczym, cichym zakątkiem jest tutejszy skansen – Muzeum Wsi Radomskiej. Miejsce to gwarantuje wspaniałą atmosferę, dlatego też bardzo często odbywają się tu imprezy przyciągające turystów i miłośników folkloru z całej Polski.

Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu / The Radom Open-Air Museum of rural architecture in Radom

Ruiny Zamku Biskupów Krakowskich w Iłży / The ruins of the Cracow Bishops' Castle in Iłża

Kościół św. Ducha w Iłży / The Church of Holy Spirit in Iłża

Kościół pw. św. Piotra i Andrzeja w Jedlińsku / The Church of St. Peter and Andrew in Jedlińsk

Kościół pw. św. Wawrzyńca we Wrzosie / The St. Lawrence Church in the Wrzos

Kościół modrzewiowy w Bardzicach / Church made of larch in Bardzice

do you know these places?

It is impossible not to appreciate the tourist attractions of Poland's regions, which because of their history, have much to offer both for its residents and tourists interested in history and monuments of the Polish culture. It has been so many centuries, and yet part of the material and spiritual heritage still exists. Old buildings, castles, works of art or costumes are not just objects. They are primarily the nation's cultural heritage, which we must care for, nurture, and which we should know. The Radom powiat abounds in numerous relics, which are monuments of the past years. It is worth spending a little time to learn about tourist and cultural attractions of these areas and the history of their ancestors, which are still continued by the inhabitants of the region. For those choosing to visit the lands of Radom, interesting historical buildings, churches, palaces, parks and other places associated with the rich, but turbulent history of the region are waiting in several locations of the powiat.

Iłża with its characteristic tower – the town's symbol is another attraction offering the viewing of ancient pottery kilns, walks around the market and visit to the parish church (the most precious monument in the powiat) and then go on a trip in the narrow gauge rail of Starachowice [Starachowicka Kolej Dojazdowa]. While in these parts it is worth seeing the manor complex from the turn of the 18th and 19th century, located in Maków with a classicist manor preserved in good condition. The town of Wsola is abundant in historic monuments, where the Art Nouveau palace of the Gombrowicz family is located. It is characterised by richly shaped architectural details, the park and the Neo-Romanesque Church of St. Bartholomew. It is worth visiting Bardzice to admire the splendor of the 18th century church made from larch wood and moved here from Białobrzegi in the 1950s. Mills are a unique and rare component of the contemporary landscape of the powiat. These exceptional structures can be seen in the village of Soszyn in the Wolanów

commune. It is a water mill from the turn of the 19th and 20th century with partially preserved original equipment. Pionki with its neo-baroque church, railway station building and a "Casino" is another interesting attraction for visitors. On your trekking map you cannot miss Zakrzew and Przytyk, where are the remains of the Jewish cemetery, a trace of the Jewish community, which has enriched the image of the town with its distinctiveness, culture and religion. A visit to Skaryszew will provide tourists with interesting and unforgettable experience. It is a town of "Wstępy" – Horse Fair and characteristic houses with entrance gates. In the "Gate" one could leave their horse and a carriage, regardless of the weather. Also, you should not miss Jedlińsk with its Baroque Church of St. Peter and Andrew the Apostles, an interesting necropolis of the 19th century and the "Kusaki" – a ritual of "The Beheading of the Death". These and other events are held periodically each year, determine the cultural

identity and specificity of the region and make it an integral part of the European cultural heritage. An excellent example is the "Harvest Festival", known as the Feast of Harvest, combined with ceremonies of thanksgiving for with the completion of harvest and fieldwork. The route to Radom, the second largest urban centre in the Mazovia region is a must on the tourist map. It is the seat of the starosty, although it is not included in the powiat. In Radom there are many valuable monuments, cultural institutions, universities, which are so important for the functioning and development of the powiat. In the bustle of town life and the "concrete housings" there is a place that is a stronghold of tranquillity, often visited by tourists and locals. This charming, quiet spot is a local museum – the Museum of the Radom Village. This place provides a wonderful atmosphere; therefore very often events are held here, which attract tourists and folklore amateurs from across Poland.

nie samym chlebem człowiek żyje

Pomnik Jana Kochanowskiego w Radomiu / A monument of Jan Kochanowski in Radom

wybitne osobowości regionu

outstanding personalities of the region

Kultura regionu jest wspólnotą „małych ojczyzn” wyodrębniającą się spośród innych regionów. Regionalizm, czyli aktywny stosunek wobec kultury regionalnej, rodzi się ze świadomej przynależności do tej kultury, chęci poznawania jej i przeobrażania. Ta mała ojczyzna to Ziemia Radomska. Kolebka polskiej poezji. To ona zrodziła Jana Kochanowskiego i Mikołaja z Radomia, Witolda Gombrowicza i światowej sławy filozofa Leszka Kołakowskiego, znanych malarzy Jacka Malczewskiego i Józefa Brandta. To w tutejszych lasach polowali Jagiellonowie. Tu wychował się Oskar Kolberg – największy polski etnograf, a natchnienia szukał poeta Bolesław Leśmian, który mieszkał i tworzył w Iłży. Stąd wywodzą się również współcześnie nam znani i związani z regionem artyści: Andrzej Wajda, Iga Cembrzyńska, Małgorzata Foremniak, Dorota Chotecka – Pazura, Tomasz Karolak, a także Andrzej „Piasek” Piaseczny, Artur Gadowski – lider zespołu IRA, Szymon Wydra z Carpe Diem oraz sportowcy, mistrzowie olimpijscy tacy jak: zapaśnik – Włodzimierz Zawadzki, bokser – Kazimierz Paździor, kolarz, wicemistrz olimpijski – Ryszard Szurkowski. Ziemia Radomska to mała ojczyzna wielu społeczników, pisarzy, filozofów, malarzy oraz innych, których nie sposób wymienić.

The culture of the region is a community of “small homelands” isolating themselves from other regions. Regionalism, which is an active attitude towards the regional culture, is formed by the sense of belonging to this culture and the desire to learn it. This is the land of the Radom poviát – the cradle of Polish poetry. It the place of birth of such famous people as Jan Kochanowski and Mikołaj of Radom, Witold Gombrowicz and world-renowned philosopher Leszek Kołakowski, renown painters – Jacek Malczewski and Józef Brandt. The Jagiellons used to hunt in these woods. Here Oskar Kolberg – the greatest Polish ethnographer grew up and Bolesław Leśmian – a well-known poet, who lived and worked in Iłża, sought inspiration. Contemporary famous artists associated with the region include: Andrzej Wajda, Iga Cembrzyńska, Małgorzata Foremniak, Dorota Chotecka-Pazura, Tomasz Karolak and Andrzej “Piasek” Piaseczny, Artur Gadowski – leader of IRA, Szymon Wydra from Carpe Diem as well as such athletes as Olympic champions: Włodzimierz Zawadzki – a wrestler, Kazimierz Paździor – a boxer, Ryszard Szurkowski – cyclist and Olympic runner-up. The land of the Radom poviát is a small homeland of many social activists, writers, philosophers, painters.

Pomnik Władysława Jagiełły w Jedlni / A monument of Władysław Jagiełło in Jedlnia

nie samym chlebem człowiek żyje

najciekawsze wydarzenia

Powiat radomski kojarzy się z wieloma wyjątkowymi i niepowtarzalnymi imprezami handlowymi i kulturalnymi często o wielowiekowej tradycji.

Jedną z nich są Skaryszewskie Wstępy - znane w całej Europie targi końskie, które zwyczajowo odbywają się w pierwszy poniedziałek i wtorek po środzie popielcowej. Od dziesięcioleci przybywają na nie, obok polskich handlowców, kupcy z Włoch, Niemiec oraz liczna rzesza turystów.

„Wstępy” to nie tylko handel końmi, lecz także imprezy towarzyszące promujące zwłaszcza kulturę i twórczość ludową: odbywają się tu koncerty muzyki ludowej „Estrada Folkloru”, wystawy rzeźbiarzy i malarzy ludowych czy pokazy kowalstwa, zlokalizowane na wydzielonej w tym celu „Alei Twórców Ludowych”.

Skaryszewski Jarmark Koński to jednak gratka przede wszystkim dla koniarzy. Można tu bowiem nabyć wszystko, co do utrzymania konia i jego pracy w gospodarstwie lub pod wierzchem potrzeba. Na kupujących czekają uprzęże, lejce, ogłowia, siodła, czapraki, popregi, a nawet bryczki i powozy. Na jarmark przyjeżdżają też ze swoimi wyrobami najlepsi w Polsce rymarze - bez wątpienia jest to jedno z niewielu już miejsc, gdzie można nabyć puśliska z porządnej naturalnej skóry czy świetnie wykonane ogłowia kawalerskie. Targ skaryszewski jest również miejscem obrotu rzeczami używanymi. Można więc

znaleźć tu chociażby stare wojskowe kulbaki, przedwojenne niemieckie strzeżmiona czy unikatowe sygnowane siodła konia podręcznego.

Skaryszewski jarmark pozostaje swego rodzaju spektaklem, wydarzeniem osobliwym, zupełnie unikatowym! Jest to targ jak z czasów dawnej Rzeczypospolitej, którego już się w innym miejscu nie zobaczy, a udział w jarmarku to nie tylko zakupy, lecz po prostu - przygoda!

Równie barwną imprezą, jedyną tego rodzaju w Polsce jest obrzęd „Ścięcia Śmierci”, który odbywa się w Jedlińsku, w ostatni wtorek karnawału. „Kusaki” bo taką nazwę nosi ten spektakl, oparte są na XIX - wiecznym opisie, którego autorem jest ks. Jan Kloczkowski. Śmierć doprowadzona przed majestat sądu złożonego z burmistrza, wójta i trzech ławników wysłuchawszy wyroku zostaje symbolicznie ścięta przez Kata, przy dźwiękach żałobnego marsza. Zwyczaj ten jest najprawdopodobniej pamiątką po tzw. prawie miecza. Gdy prawo to upadło zaczęto organizować zabawę, która przyciąga nie tylko okolicznych mieszkańców, ale także liczne rzesze turystów z całego kraju.

Bogatą tradycję życia kulturalnego kontynuuje Iłża, a wydarzenia takie jak: Turniej Rycerski, Iłżecki Jarmark Sztuki Ludowej, Dni Leśmianowskie, Festiwal Folkloru im. Józefa Myski czy Spotkania z Balladą cieszą się szerokim uznaniem widzów i uczestników.

Skaryszewski Jarmark Koński / Skaryszewski Horse Fair

„Koni jaki jest każdy widzi” - na rynku w Skaryszewie / “A horse is a horse – as everyone sees” – in the market in Skaryszew

Skaryszewski Jarmark Koński / Skaryszewski Horse Fair

the most interesting events

The Radom poviat is associated with many outstanding and unique shopping and cultural events the tradition of which often is centuries old. One of these is the Skaryszewskie Wstępy – Horse Fair known throughout Europe, which is usually held on the first Monday and Tuesday following the Ash Wednesday. For decades, Polish traders, merchants from Italy, Germany and crowds of tourists, have visited them.

The “Wstępy” is not just about trading horses, it also includes special events that promote culture and art especially folk: it is where “Estrada Folkloru” – live folk music concerts, an exhibition of folk sculptors and painters or smithery shows, which are located on a dedicated for this purpose “Folk Artists Avenue” [Aleja Twórców Ludowych], take place.

The Skaryszewski Horse Fair is primarily a treat for the horsemen. In fact, here you can buy everything that’s needed to maintain a horse and for its work on the farm or for horseback riding. Buyers can find here harnesses, reins, bridles, saddles, saddle pads, girths, or even carts and carriages. Also, the best saddlers in Poland arrive to the market with their products – undoubtedly, this is one of few places now, where you can buy decent stirrup of leather or excellently crafted cavalry bridles. The Skaryszewski market is also a place for trading used goods. Therefore, you can find here even old

military saddles, pre-war German stirrups or a unique signed pop-up horse saddle.

The Skaryszewski Fair is a kind of a spectacle, a peculiar event – totally unique! It is the market just like in the days of the Old Republic of Poland, which you cannot see anywhere else, and taking part in the fair is not just shopping, but also an adventure!

An equally colourful event – the one of its kind in Poland – is the rite of “The Beheading of the Death”, which takes place in Jedlińsk on the Shrove Tuesday. “Kusaki” as the performance is called, is based on the 19th century description by priest Jan Kloczkowski. Death brought before the majesty of the court comprising the mayor, commune head and three aldermen, upon hearing the sentence, is symbolically severed by an executioner with the accompaniment of the sounds of the funeral march. This custom is probably a remembrance of the law of the sword. When the law was abolished the event began to be organized, and now it attracts not only local residents, but also many tourists from all over the country. Rich tradition of cultural life is continued by Iłża, and events such as the Knights Tournament, Iłżecki Folk Art Fair, the Leśmian Days, the Folk Festival named after Józef Myszka or the Meetings with Ballads, all enjoy broad recognition of the spectators and participants.

Obrzęd „Ścięcia Śmierci” w Jedlińsku / The rite of „The Beheading of the Death” in Jedlińsk

wizje rozwoju regionu

visions of the region's development

Powiat radomski to obszar zrównoważonego rozwoju, zapewniający stałą poprawę jakości życia mieszkańców, chroniący zasoby środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, wspierający dalszy rozwój funkcji osadniczej, gospodarczej i turystyczno-rekreacyjnej.

Główne cele strategiczne rozwoju to:

1. Wzrost konkurencyjności gospodarki, zatrudnienia i przedsiębiorczości mieszkańców poprzez:
  - likwidację niedoborów w sferze infrastruktury technicznej oraz ochronę środowiska przyrodniczego,
  - poprawę efektywności i specjalizacja sektora rolnego,
  - rozwój aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu,
  - rozwój infrastruktury turystycznej,
  - promocję walorów i zasobów oraz rozwój współpracy międzynarodowej powiatu.
2. Rozwój usług społecznych oraz tworzenie społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego poprzez:
  - podniesienie poziomu wykształcenia, wiedzy i umiejętności praktycznych mieszkańców,
  - poprawę stanu zdrowia mieszkańców oraz opieki społecznej,
  - poprawę stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego,
  - wspieranie działań na rzecz integracji i aktywizacji prospołecznej mieszkańców,
  - edukację ekologiczną i promocję proekologicznego stylu życia mieszkańców,
  - upowszechnienie technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

The Radom poviat is the area of sustainable development, ensuring the continuous improvement of quality of life, protecting environmental resources and cultural heritage, promoting the further development of the settlement, economic and tourist and recreation functions.

The main strategic objectives of development include:

1. Increasing the competitiveness of the economy, employment and entrepreneurship residents through:
  - elimination of deficiencies in the sphere of technical infrastructure and environmental protection,
  - improving the efficiency and specialization in the agricultural sector,
  - development of active forms of counteracting unemployment,
  - development of tourism infrastructure
  - promoting the values and resources and the development of international cooperation of the poviat.
2. The development of social services and the creation of civil society and information through:
  - raising the level of education, knowledge and practical skills of the residents
  - improving health and social care of the residents,
  - improving public safety and order,
  - encouraging the integration and activation of pro-social behaviours of the residents
  - environmental education and promotion of environmentally conscious lifestyle,
  - dissemination of information and communication technologies.

Powiat
radomski

Gmina Jastrzębia	38
Gmina Jedlnia-Letnisko	38
Gmina Kowala	39
Gmina Pionki	39
Gmina Wierzbica	40
Gmina Zakrzew	40
Gmina Gózd	41
Gmina Iłża	42-43
Gmina Jedlińsk	44-45
Gmina Przytyk	46-47
Miasto i Gmina Skaryszew	48-49
Gmina Wolanów	50-51
Miasto Pionki	52-53

gmina Jastrzębia

Urząd Gminy w Jastrzębi
26-631 Jastrzębia, Jastrzębia 110
tel./fax +48 48 384 05 05
e-mail: urzad@jastrzebia.pl

Pierwsze zapiski o istnieniu Jastrzębi pochodzą z 1191 r. Gmina położona jest częściowo na terenie Kozienickiego Parku Krajobrazowego. Obszar ten jest ciekawie ukształtowany, przedzielony m.in. rzeką Radomką i Pacynką, które nadają tym miejscom niepowtarzalny klimat. Piękno nadrzecznego krajobrazu i dziewiczych puszczańskich lasów przyciąga coraz większą liczbę turystów, dlatego Jastrzębia stawia na rozwój turystyki, a także agroturystyki.

Linia kolejowa Radom - Warszawa przebiegająca przez gminę ułatwia komunikację z większymi ośrodkami gospodarczo-kulturalnymi. Funkcjonujące tu zakłady stolarskie, hurtownie, masarnia, cynkownia czy punkty usługowo-handlowe świadczą o zróżnicowaniu i dobrych rokowaniach dla lokalnej gospodarki.

Na terenie gminy funkcjonuje pięć publicznych i jedna niepubliczna szkoła podstawowa, gimnazjum oraz Zespół Szkolno - Przedszkolny. Dwa ośrodki zdrowia posiadają nowoczesną bazę diagnostyczną. Rozwija się także baza sportowa: boiska, sale gimnastyczne, a gminę promują kluby sportowe GKS „Akcja Jastrzębia” oraz „Jedenastka Jastrzębia”.

Można tu także spotkać „perełki architektoniczne”, m.in.: fragmenty zabytkowego dworu w Bartodziejach oraz pozostałości po grodzisku w Lesio-wie, który był najprawdopodobniej częścią systemu obronnego Radomia. Ciekawostką są także, udokumentowane, nie eksploatowane złoża węgla brunatnego znajdujące się w Woli Owadowskiej i Goryniu.

www.jastrzebia.pl

Remiza OSP w Jastrzębi

gmina Jedlnia-Letnisko

Urząd Gminy w Jedlni-Letnisko
26-630 Jedlnia-Letnisko
ul. Radomska 43
tel. +48 48 384 84 70
fax +48 48 384 84 70 wew. 222
e-mail: sekretariat@jedlnia.pl

Jedlnia-Letnisko (do 1954 r. gmina Gzowice) jest gminą wiejską, położoną w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie radomskim, na skraju Puszczy Kozienickiej. Od zachodu graniczy z miastem Radom, od północy z gminami Jastrzębia i Pionki, od wschodu z gminą Pionki, od południa z gminą Gózd. Przez jej teren przebiega międzyregionalna droga krajowa Radom - Lublin - Chełm i regionalna droga wojewódzka Radom - Kozienice oraz linia kolejowa Radom - Dęblin.

Jej obszar wynosi 65,57 km², w tym lasy zajmują 13,5% ogólnej powierzchni. W jej skład wchodzi 21 wsi sołectkich. Jedlnia na przeważającym obszarze zabudowana jest stylowymi, drewnianymi domkami willowymi, otoczonymi lasami i ogrodami.

Dzięki położeniu Jedlnię cechuje specyficzny mikroklimat, otaczają ją wspaniałe lasy. Rezerwat przyrody (Kozienicki Park Krajobrazowy) - utworzony na pow. 86,88 ha, obejmuje stare drzewostany naturalnego pochodzenia, w wieku 140-200 lat, porastające prawy brzeg zalewu w Jedlni-Letnisku. Przeważają dęby i strzeliste sosny. Niektóre drzewa mają po 200 lat. Dla turystów z pewnością interesujące okazać się także źródła wody mineralnej. Wędrówki po okolicy ułatwiają oznaczone szlaki turystyczne na skraju Kozienickiego Parku Krajobrazowego.

Znakomite walory przyrodnicze, dobrze przygotowany do obsługi turystów zalew w Siczkach (dwa kąpieliska, pomosty, przystań, wypożyczalnia sprzętu wodnego) a także odpowiednia infrastruktura sprawiają, że Jedlnia jest jedną z najatrakcyjniejszych do wypoczynku i rekreacji gmin powiatu radomskiego. Znajdujące się w okolicy trzy kluby jeździeckie dają możliwość przejażdżek zaprzęgami konnymi po Puszczy Kozienickiej. Znajduje się tu również stadion sportowy oraz dwie drużyny piłkarskie.

www.jedlnia.pl

Zalew w Siczkach

gmina Kowala

Urząd Gminy w Kowali
26-624 Kowala, Kowala 105a
tel. +48 48 610 17 60
fax +48 48 610 17 22
e-mail: kowala@kowala.pl

Gmina Kowala położona jest w powiecie radomskim, w południowej części województwa mazowieckiego. Zajmując obszar 74,7 km² należy do mniejszych gmin powiatu, natomiast z 10.900 mieszkańców lokuje się nieco powyżej średniej regionu.

Od strony północnej Kowala graniczy z Radomiem, od wschodu z jego osiedlami mieszkaniowymi i gminą Skaryszew, od południa z gminami Orońsko i Wierzbica, a od zachodu z gminą Wolanów. Położenie geograficzne gminy, w bezpośredniej bliskości aglomeracji miejskiej oraz dogodnych szlaków komunikacyjnych, daje szczególne możliwości jej rozwoju. Na obszarze gminy przyległym do Radomia szczególnie rozwija się sfera usług, natomiast jej południowa część to region z przewagą gospodarstw rolnych, w którym obok tradycyjnych gospodarstw wzrasta ilość specjalistycznych ferm hodowlanych oraz producentów owoców i warzyw. Spośród kilkuset przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie gminy najważniejsze znaczenie mają firmy transportowe, piekarnie i wytwórcy mebli.

Kowala i jej okolice mają ciekawą historię, bogatą kulturę i tradycję. W źródłach historycznych niektóre miejscowości z naszego regionu pojawiają się już na przełomie XIII i XIV w. Do najważniejszych zabytków zalicza się modrzewiowy kościół w Bardzicach z XVIII wieku oraz barokowy kościół św. Wojciecha w Kowali. Gminę tworzy 18 sołectw w skład których wchodzi 26 miejscowości.

www.kowala.pl

Pomnik pamięci polskim lotnikom Żwirko i Wigóra w Kowali

gmina Pionki

Urząd Gminy w Pionkach
26-670 Pionki, Plac Zwycięstwa 6
tel. +48 48 612 15 14
fax +48 48 612 12 34
e-mail: info@gmina-pionki.pl

Gmina Pionki to jedna z większych obszarowo gmin w powiecie radomskim. Zajmuje powierzchnię 231 km² i zamieszkuje ją około 10000 mieszkańców. Gmina Pionki to 35 wsi położonych wokół miasta Pionki. Jest gminą typowo rolniczą, jednak zaledwie 30% gruntów wykorzystywanych jest rolniczo. Pozostałe grunty to wspaniałe lasy Puszczy Kozienickiej, w której utworzono Kozienicki Park Krajobrazowy.

Położenie gminy przy głównych szlakach komunikacyjnych jest jednym z czynników stymulujących rozwój drobnej przedsiębiorczości. Te tereny mają korzystny układ i dobry stan dróg. Prowadzi także linia kolejowa w kierunku Skarżysko Kamiennej i dalej na południe kraju oraz w kierunku Dębina, gdzie rozgałęzia się na Lublin, Łuków i Terespol (granica państwa). Większość podmiotów gospodarczych to firmy prywatne o ustabilizowanych kierunkach działania. Głównie zajmują się one handlem, usługami - remontowo-budowlanymi, transportowymi, naprawą samochodów - a także produkcją np. klejów, parkietów, opakowań metalowych, stacji transformatorowych czy drobnego osprzętu sieciowego dla energetyki. Jednak najbardziej dominującą gałęzią gospodarki gminy jest rolnictwo. Prawie 2000 gospodarstw zajmuje się ogólnym kierunkiem produkcji rolnej, m. in. uprawą zbóż, przetwórstwem mleka, hodowlą bydła i trzody chlewnej. Rozwija się także drobny przemysł rolno - spożywczy i wytwórczy na bazie drewna.

Gmina posiada znakomite warunki do rozwoju turystyki, głównie dzięki swemu położeniu na obrzeżach Puszczy Kozienickiej. Walory przyrodniczo - krajobrazowe Puszczy to wspaniałe kompleksy leśne z bogatą szatą roślinną, zwierzętami, pełne grzybów, jagód i ziół. Uzupełnieniem są wspaniałe krajobrazy oraz coraz bardziej czyste powietrze. Z myślą o turystach wyznaczono i oznakowano szlaki turystyczne, co znacznie ułatwia wędrówkę po tej malowniczej, pełnej uroku krainie.

www.gmina-pionki.pl

Rezerwat Źródła Królewskie

gmina Wierzbica

Urząd Gminy w Wierzbicy
26-680 Wierzbica, ul. Kościuszki 73
tel. +48 48 618 36 10
fax +48 48 618 36 11
e-mail: wierzbica@wierzbica.pl

Gmina Wierzbica położona jest w południowej części województwa mazowieckiego w powiecie radomskim, ok. 20 km na południe od Radomia. Zajmuje obszar 93,07 km². Przechodzą tędy szlaki komunikacyjne łączące ją z trzema miastami: Radomiem, Starachowicami i Szydłowcem.

Jest to obszar typowo wiejski. W produkcji roślinnej dominują żyto i ziemniaki, a w produkcji zwierzęcej przeważa hodowla trzody chlewnej i bydła. Występuje tu kilka gatunków roślin objętych całkowitą ochroną: brzoza niska, gniadosz królewski, wawrzynek wilczełyko oraz storczyk krwisty. Ta roślinność ogranicza się do torfowiska Pakosław, na obszarze objętym ochroną poprzez program CORINE biotopes.

Dominuje tu sektor gospodarki prywatnej (503 podmioty), który stanowi 80% działalności gospodarczej pozarolniczej. Przeważają: handel i naprawy, budownictwo, transport i gospodarka magazynowa.

Na terenie gminy występują cenne surowce mineralne: skalne (margle, wapienie, iły), energetyczne (torfy), metaliczne (piaski, iły żelaziste) i chemiczne. Surowce energetyczne można znaleźć w dolinie Modrzejowicy. Są to torfy niskie, turycowe, olchowe, trzcinowe i mszyste. W 2006 roku na terenie wykopalisk po byłej Cementowni znaleziono szczątki pierwszych latających gadów (pterozaurów) sprzed 150 milionów lat. Odkrycie to można śmiało nazwać hitem geologicznym ostatnich lat. Wierzbica jest jedynym miejscem w Polsce, gdzie dokonano tak wielkiego i znaczącego odkrycia.

Dziś mieszkańcy i samorząd lokalny stawiają na nowoczesność. Intensywnie rozwijana jest infrastruktura, po to, aby podnieść standard życia mieszkańców i przyciągnąć inwestorów, którzy daliby zastrzyk dla dalszego rozwoju gminy. Działa tu m.in. Klub Sportowy „Orzeł” Wierzbica, w którym swoją karierę rozpoczął mistrz olimpijski zapaśnik Włodzimierz Zawadzki.

www.wierzbica.pl

Nieczynna kopalnia margli w Wierzbicy

gmina Zakrzew

Urząd Gminy w Zakrzewie
26-652 Zakrzew, Zakrzew 51
tel. +48 48 610 51 22
fax +48 48 610 51 43
e-mail: zakrzew@zakrzew.pl

Pierwsze wzmianki o miejscowości Zakrzew pochodzą z 1330 r. To data przejścia osady na prawo magdeburskie. Badania archeologiczne dowiodły, że odkryte tutaj ślady człowieka sięgają osadnictwa z czasów rzymskich. Znaleziono m.in. unikatową zapinkę z III w. p.n.e. wykonaną na terenie imperium rzymskiego przechowywaną obecnie w Muzeum Okręgowym w Radomiu. Inny zabytek materialny gminy to kościół w Zakrzewie. Ta renesansowa budowla ufundowana została przez rodzinę Kochanowskich. Historyczną wartość ma także kościół św. Stanisława w Cerekwi, wybudowany w latach 20-tych XX wieku, wg projektu Stefana Szyllera.

Zakrzew to szybko rozwijająca się gmina położona na szlaku Radom – Tomaszów Mazowiecki, w odległości jedynie 13 km od centrum Radomia.

Na jej terenie zarejestrowanych jest 615 podmiotów gospodarczych, w tym m.in. garbarnie, producenci mebli, zakłady mechaniki pojazdowej, lakiernicze oraz blacharskie, składy opału, materiałów budowlanych i pasz. Działają również: produkcja artykułów spożywczych i napojów, armatury z metali nieżelaznych, przetwórstwo tworzyw sztucznych oraz liczne sklepy wielobranżowe. W gminie warto zobaczyć cztery XVIII-wieczne parki - w samym Zakrzewie, w Taczowie, w Milejowicach i w Jaszowicach. Przejawem dbałości o lokalne dziedzictwo i tradycję jest Szkolne Muzeum Regionalne zlokalizowane w miejscowej szkole w Zakrzewie. Zgromadzono tu liczne przedmioty - niegdyś codziennego użytku - zaaranżowano wnętrza, na wzór tych z ubiegłych stuleci. Równie ciekawym miejscem jest Gródek Powały w Taczowie - powstał prawdopodobnie na przełomie XIII i XIV wieku jako rycerska siedziba rodu. Obecnie jest własnością prywatną, zachowany w bardzo dobrym stanie, znajduje się w zlewisku dwóch strumieni obok stawów.

www.zakrzew.pl

Kościół pw. św. Stanisława w Cerekwi

gmina Gózd

Urząd Gminy w Goździe
26-634 Gózd, ul. Radomska 7
tel. +48 48 320 20 97, e-mail: gmina@gozd.pl

Gmina Gózd jest jedną z 13 gmin powiatu radomskiego. Znajduje się w centralnej części Polski przy drodze krajowej nr 12 Łódź-Radom-Lublin. Najbliższą dużą aglomeracją jest Radom, oddalony od Gozdu o 18 km. Gmina zajmuje powierzchnię 7 776 ha, którą zamieszkuje 8 334 osób (stan na 2010 r.). Pierwsza wzmianka o wsi Gózd w dokumentach pisemnych pojawia się w 1508 r. w języku staropolskim słowo „gózd” oznaczało „gęsty las, zapomniane śródleśne pustkowie”. W 1973 roku z połączenia trzech Gromadzkich Rad Narodowych powstała gmina Gózd. Gmina funkcjonalnie i przestrzennie związana jest z Radomiem. Miejscowości gminy położone wzdłuż drogi nr 12 należą do bezpośredniej strefy oddziaływania miasta i są najbardziej zurbanizowane.

Geograficznie gmina położona jest na Równinie Radomskiej (południowe krańce Niziny Mazowieckiej). Na krajobraz gminy składają się piaszczyste równiny, przeplatane lasami, polami i łąkami. W skład gminy wchodzi 20 sołectw: Budy Niemianowskie, Czarny Lasek, Drożanki, Gózd, Grzmucin, Karszówka, Klwatka, Kłonów, Kłonówek Kolonia, Kiedrzyń, Kuczki Kolonia, Kuczki Wieś, Lipiny, Małęczyn Nowy, Małęczyn Stary, Niemianowice, Piskornica, Podgóra, Wojsławice, Kłonówek Wieś. Gmina Gózd posiada herb uchwalony przez Radę Gminy Gózd 29 października 2009 r. po uzyskaniu pozytywnej opinii Komisji Heraldycznej przy MSWiA. Herbem gminy są w polu czerwonym trzy złote karczce w rozstrój, pośrodku miecz o takiej rękojęści i głowni srebrnej w słup.

Uzasadnienie symboliki: Większość wiosek gminy powstała w miejscach po wykarczowaniu nieprzebytych ostępów Puszczy Radomskiej (Kozienickiej) stąd symbole w postaci trzech złotych karczów. Na puszczańskie pochodzenie wielu wiosek gminy wskazują same ich nazwy: Gózd (niedostępny las), Kłonów, Budy (szałas leśny), Kuczki (szałas leśny), Klwatka (pierwotnie Krwatka - z trudem zagospodarowany teren), Sobolów, Lipiny, Karszówka (pierwotnie - Karszówka) czy Czarny Lasek. Miecz symbolizuje drobne rycerstwo (Wężyków, Zgrajów, Doliwitów, Powalów, Awdańców, Jastrzębów czy Korwinitów) oraz Włodyków rozsiedlonych w kilku wioskach gminy, którego zadaniem była obrona pobliskiego grodu i miasta Radomia.

Kościół p.w. św. Józefa Oblubieńca NMP w Kuczkach Kolonii

Warto zobaczyć: Na terenie naszej Gminy znajduje się historyczny obiekt sakralny warty obejrzenia - Kościół pw. św. Józefa Oblubieńca NMP w Kuczkach Kolonii, zbudowany w latach 1930-1935 w stylu neobarokowym, jednonawowy z transeptem, w kształcie krzyża łacińskiego, zwrócony na zachód. Długość Kościoła wynosi 43 m, szerokość 10 m, długość transeptu 25 m, szerokość 10 m. Kościół został poświęcony 13 września 1934 r. przez ks. bp. Jasińskiego, a konsekrowany 29 czerwca 1947 r. przez ks. bp. Franciszka Jopę. Przy kościele znajduje się dzwonnica mieszcząca dzwony: mniejszy „Józef” waży 132 kg, większy „Adam” waży 247 kg. Parafia pw. św. Józefa Oblubieńca NMP obchodziła w 2000 r. 100-lecie istnienia. Kościół pod wezwaniem św. Andrzeja Boboli w Małęczynie, wy-

budowany w latach 1952-1956. Obok Kościoła usytuowana dzwonnica z dzwonem o wadze 275 kg o imieniu „Św. Andrzej Bobola” ufundowanym przez mieszkańców Małęczyna, Janowa i Kiedrzyń. Liczne przydrożne kapliczki usytuowane przy drogach i rozdrożach gminy Gózd są wyrazem wyznawanej wiary oraz pełnią funkcję przekazu historycznego i kulturowego, są pamiątką po naszych przodkach i zdarzeniach w których mieli oni swój udział.

Atrakcją Gminy Gózd, jest droga asfaltowa wybudowana na bazie traktu królewskiego biegnąca od Radomia przez Małęczyn, Grzmucin, Wojsławice, Kuczki, Gózd do Karszówki droga o długości 25 km stanowi doskonałą trasę wycieczek rowerowych gdyż biegnie przez łąki, lasy i urokliwe miejsca naszej gminy. Przy drodze usytuowane są punkty handlowo-gastronomiczne.

Teren Gminy zajmuje duża ilość lasów wśród których znajdują się stawy rybne i niewielkie ciek wodne oraz jeziora wodne nazywane przez miejscową ludność Ługami: Białym, Czarnym i Żółtym.

Oświata i sport

Na terenie gminy funkcjonuje 6 Publicznych Szkół Podstawowych i 2 Publiczne Gimnazja oraz prowadzony jest oddział przedszkolny przy szkole w Goździe. Działają Ludowe Zrzeszenia Sportowe oraz Szkolne Koła Sportowe. Do dyspozycji sportowców, uczniów i mieszkańców gminy są dwie duże sale sportowe przy szkole w Goździe i Małęczynie oraz boiska przy każdej szkole, w tym boiska trawiaste, tartanowe, zespół boisk Orlik oraz lodowisko w Goździe.

Sala gimnastyczna w Publicznym Gimnazjum w Małęczynie

www.gozd.pl

Położenie

Ilża jest jednym z piękniejszych miast powiatu radomskiego. Jest położona w dolinie rzeki Iłżanki na pograniczu Gór Świętokrzyskich i Niziny Mazowieckiej, na południowym krańcu województwa mazowieckiego przy trasie Warszawa - Rzeszów, w odległości 31 km od Radomia, 30 km od Lipska i 20 km od Starachowic.

Miasto utrzymuje bezpośrednie połączenia autobusowe z Warszawą, Lublinem, Rzeszowem, Mielcem, Stalową Wolą, Tarnobrzegiem i Sandomierzem. Gmina jest właścicielem terenów inwestycyjnych o powierzchni 10 ha z możliwością ich powiększenia, które stanowią podstrefę „Starachowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej SA”. Najbardziej rozwijową dziedziną przedsiębiorczości jest turystyka.

Panorama Ilży

Walory krajobrazowe

Gmina Ilża jest niezwykle malowniczą, lesistą i zasobną w zwierzyńę łowną. Posiada na swym terenie 2 rezerваты:

- Rezerwat „Dąbrowa Polańska” położony jest w środkowej części uroczyska Polany.
- Rezerwat znajduje się w odległości około 8 km w linii prostej na północny - zachód od siedziby gminy w Ilży.
- Rezerwat „Piotrowe Pole” znajduje się w Puszczy Iłżeckiej, w gminie Ilża, na terenie leśnictwa Błaziny w obrębie Nadleśnictwa Marcule. Łączna powierzchnia rezerwatu wynosi 1,90 ha; z czego 1,88 ha to powierzchnia zalesiona. Obszar rezerwatu porośnięty jest starodrzewem modrzewiowym (modrzew polski i europejski) w wieku około 170 lat z bukiem w warstwie dolnej drzew.

Ruiny zamku Biskupów Krakowskich

Na terenie gminy występuje 9 pomników przyrody, które są pod opieką Konserwatora Przyrody. Składają się na nie pojedyncze drzewa - 3 dęby szypułkowe oraz 6 modrzewi.

Znaczną część gminy Ilża stanowi Obszar Krajobrazu Chronionego: „Ilża - Makowiec” o powierzchni 16,65 km². Obejmuje swym zasięgiem dolinę rzeki Iłżanki przecinającą Wzgórza Iłżeckie, w części środkowej największe torfowisko w województwie w okolicach Pakosławia ze źródłiskami Modrzejowicy oraz położone dalej na północ kompleksy leśne Modrzejowice, Skaryszew i Makowiec. Obszar ten jest bardzo malowniczy ze względu na zróżnicowane ukształtowanie terenu, występujące rzeki oraz kompleksy leśne.

Zalesione tereny, rzeka Iłżanka ze zbiornikami wodnymi oraz liczne obiekty zabytkowe stwarzają dobre warunki dla rozwoju turystyki i agroturystyki w gminie.

Na terenie gminy funkcjonują dwa gospodarstwa agroturystyczne:

- Lidia Pasternak, Białka
- Halina i Jan Amroży, Kolonia Seredzice

Świadectwem bogatej historii Ilży są jej zabytki:

1. Ilża posiada zabytkowy układ urbanistyczny w najstarszej części miasta najbardziej czytelny w rejonie rynku pochodzący z przełomu XIII i XIV w.
2. Grodzisko - tzw. „Kopiec Tatarski” to pozostałość po XII - wiecznym grodzisku stojącym na straży osady rzemieślniczo - handlowej, która dała początek Ilży.
3. Ruiny zamku biskupów krakowskich.
4. Średniowieczne mury obronne - (połowa XIV w.) rozebrane w 1821 r. Obudowane w XVIII wieku domami i budynkami gospodarczymi.
5. Średniowieczna baszta miejska.
6. Kościół farny pw. Wniebowzięcia NMP z I połowy XVII w.
7. Zespół Kościoła i Szpitala Św. Ducha - kościół murowany erygowany w 1448 r. i związany z nim budynek dawnego przytułku z 1754 r.
8. Piec Garncarski.
9. Kościół Panny Marii - w miejscu dawnego modrzewiowego z 1472 r.
10. Zespół pałacowo - parkowy w Krzyżanowicach.
11. Dom Sunderlandów w Ilży.
12. Kapliczka w Ilży z 1782 r., odnowiona w 1993 r. przez A. Bednarczyka.

Piec garncarski w Ilży

Turniej rycerski na zamku w Ilży

Gmina Ilża corocznie w pierwszy weekend majowy organizuje Turniej Rycerski na zamku w Ilży. Jest to jedna z największych imprez rekonstrukcyjnych w Europie. Informacje na ten temat dostępne są na stronie: www.turniej.ilza.pl.

Park linowy na Zamku w Ilży

Gmina Ilża wraz z Domem Kultury (www.dkilza.one.pl), Miejsko Gminną Biblioteką Publiczną, Muzeum Regionalnym (www.muzeumilza.pl) oraz Miejsko Gminnym Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Ilży (www.mgosir.ilza.pl) organizują liczne cykliczne imprezy, tj.:

- „Dni Leśmianowskie”
- Festiwal Folkloru im. Józefa Myszk.
- Iłżeckie Spotkania z Balladą.
- Iłżeckie Dni Kultury.
- Jarmark Sztuki Ludowej

W Ilży funkcjonuje również Punkt Informacji Turystycznej z siedzibą na Placu 11-go Listopada, punkt posiada stronę internetową - www.turystyka.ilza.pl.

Gmina Jedlińsk położona jest wzdłuż drogi krajowej nr 7 Warszawa - Kraków, w kierunku północnym od Radomia. Dojazd również komunikacją miejską, PKS, kolejową. Gmina Jedlińsk jest Laureatem XIII edycji Konkursu Gala Biznesu Ziemi Radomskiej o Nagrodę Gospodarczą Granitowy Tulipan za rok 2008 w kategorii GMINA ROKU.

Inwestycje

Gmina oferuje nieruchomości w tym rolne i pod budownictwo jednorodzinne, zwolnienia w podatku od nieruchomości dla inwestorów, profesjonalną obsługę interesantów.

Infrastruktura i środowisko

- Rozbudowana sieć dróg asfaltowych, od 2007 roku wybudowano lub zmodernizowano 45 km dróg gminnych w tym 5 mostów za kwotę ponad 21 mln zł. Wspólnie z Powiatem Radomskim, w tym okresie przebudowano 15 km dróg
- Poprawa jakości infrastruktury ochrony zdrowia - za prawie 2,5 mln. zł oddano do użytku dwa ośrodki zdrowia w Bierwcach i Wsoli, poprawa jakości usług medycznych
- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej, centra kultury w Lisowie, Jankowicach, Ludwikowie, Bierwieckiej Woli oraz w trakcie realizacji w Mokrosecu
- Wzrost jakości infrastruktury oświaty - na termomodernizację i remonty szkół w Ludwikowie, Jedlińsku, Jedlance, Starych Zawadach, Wierzchowinach i Wsoli wydatkowano 3 mln zł; koszty rozpoczętej budowy Publicznej Szkoły Podstawowej w Bierwcach o charakterze integracyjnym to ponad 4 mln zł
- Wysoki stopień zwodociągowania gminy (ok. 98% terenów), dostęp do energii elektrycznej, sieci telekomunikacyjnej, pełne pokrycie w sieci telefonii komórkowej, dostęp do sieci gazowej
- Rozbudowywana sieć kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Jedlińsk w poszczególnych sołectwach, razem z bieżącymi inwestycjami oraz planowanymi wodno-kanalizacyjnymi na najbliższe 4 lata będzie kosztować ok. 1 2 mln zł
- Segregacja i zbiórka odpadów, bezpieczne wysypisko odpadów

Wydarzenia kulturalne

- Widowisko plenerowe „Ścięcie Śmierci” kończące karnawał
- Imprezy artystyczne „Apetyt na Gombrowicza”
- Mistrzostwa szybowcowe Europy i Świata na lotnisku w Piastowie; możliwość odbycia szkoleń lotniczych - szybowcowych i samolotowych, spadochronowych oraz lotnią
- W 2009 r. rozpoczęło na terenie gminy, we Wsoli działalność Muzeum im. Witolda Gombrowicza (instytucja kultury Samorządu Województwa Mazowieckiego), które jest miejscem wystaw, spotkań muzycznych, koncertów, imprez literackich, prezentacji poezji i prozy. Jest to jedyne takie muzeum w Polsce

Wypoczynek i rekreacja

- Duże kompleksy stawów w Piastowie,
- Malownicze zakola i odnogi rzeki Radomki,
- Tereny leśne (Nowe Zawady, Wsola, Wierzchowiny, Kruszyna, Bierwce, Bierwiecka Wola),
- Zakwaterowanie i wypoczynek zapewnią Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jedlińsku (domki letniskowe), Hotel we Wsoli, Motel „U Grubego” oraz gospodarstwa agroturystyczne,
- Liczne zabytki i pomniki ochrony przyrody,
- Urządzenia sportowo rekreacyjne - boiska przyszkolne, boiska piłkarskie, boiska wielofunkcyjne (Jedlińsk, Wsola, Bierwiecka Wola), kompleks boisk sportowych Orlik2012”,
- Strzelnica myśliwska w Piastowie umożliwiającą podniesienie umiejętności strzeleckich
- Atrakcyjne warunki dla turystyki rowerowej

Droga gminna - uroczyste otwarcie

Widowisko ścięcia śmierci

Otwarcie kompleksu Orlika w Jedlińsku

Południowo-Mazowiecki Bank Spółdzielczy w Jedlińsku obchodzący w tym roku 100 lecie istnienia

jest nieodzownie związany z historią i rozwojem Gminy Jedlińsk. Bank wspiera od chwili powstania rozwój lokalnych przedsiębiorstw, handlu, rzemiosła, rolnictwa. Współpraca Gminy Jedlińsk z bankiem trwa od powstania samorządu. Przez cały ten czas bank dał się poznać jako partner rzetelny i sumienny traktujący gminę jako jednego z najważniejszych klientów. Bank dokonuje obsługi bieżącej budżetu Gminy Jedlińsk, wychodząc naprzeciw potrzebom samorządu w zakresie realizacji licznych inwestycji.

Wszystko zaczęło się 6 września 1911 roku, kiedy to zostało zarejestrowane Towarzystwo Oszczędnościowo-Pożyczkowe w Jedlińsku. Rozpoczęło ono działalność zrzeszając początkowo 37 członków. Założycielami banku byli właściciele okolicznych majątków ziemskich, proboszcz parafii w Jedlińsku, rzemieślnicy i rolnicy. Od 1922 roku Towarzystwo przyjęło nazwę Kasy Stefczyka - spółdzielni z odpowiedzialnością nieograniczoną w Jedlińsku. Następne zmiany nazwy to Spółdzielnia Oszczędnościowo Pożyczkowa i od 1975 roku Bank Spółdzielczy w Jedlińsku.

W 2007 roku członkowie Banku Spółdzielczego w Jedlińsku i Banku Spółdzielczego w Szydłowcu podjęli decyzję o połączeniu tych dwóch struktur i utworzeniu silnej organizacji, która będzie mogła jeszcze lepiej obsługiwać liczne grono klientów. Z dniem 1 lipca 2007 roku nastąpiło połączenie.

Nowa organizacja przyjęła nazwę Południowo-Mazowiecki Bank Spółdzielczy w Jedlińsku. Do dyspozycji klientów jest 5 oddziałów: w Jedlińsku, Radomiu, Szydłowcu, Chlewiskach i Wierzbie oraz 3 filie: w Radomiu, Orońsku oraz Jastrzębiu, przy czym planowane są kolejne inwestycje i pozyskiwanie nowych klientów.

O osiągnięciach Południowo-Mazowieckiego Banku Spółdzielczego w Jedlińsku świadczą prestiżowe nagrody, w tym m.in.:

W 2010 r.:

- wyróżnienie za najlepszą strukturę portfela kredytowego w konkursie Gazety Bankowej „Najlepsze Banki Spółdzielcze”,
- wyróżnienie w XI edycji rankingu „Najlepszy Bank Spółdzielczy w Polsce” organizowanego przez Krajowy Związek Banków Spółdzielczych za osiągnięte wyniki w 2009 roku w grupie banków o sumie bilansowej do 100 mln zł,
- 8 miejsce w krajowym rankingu „Wyróżniające się banki spółdzielcze” zorganizowanym przez gazetę „Nowoczesny Bank Spółdzielczy” w kategorii „Najefektywniejsze banki spółdzielcze”.

W 2009 r.:

- w konkursie „Gepardy Biznesu Województwa Mazowieckiego” zajął I miejsce jako najdynamiczniejszy bank spółdzielczy,
- w krajowym rankingu „Wyróżniające się banki spółdzielcze” „ zorganizowanym przez gazetę „Nowoczesny Bank Spółdzielczy” zajął I miejsca w kategorii „Najefektywniejsze banki spółdzielcze”.

W 2008 r.:

- otrzymał godło promocyjne: „Bank Przyjazny dla Przedsiębiorców” nadany przez Polsko-Amerykańską Fundację Doradztwa dla Małych Przedsiębiorstw,
- w Konkursie Gepardy Biznesu 2008 w kategorii „Najdynamiczniejszy Polski Bank Spółdzielczy” - I miejsce,
- I miejsce w kategorii „Najlepsza Strategia Marketingowa” przyznany przez Spółdzielczy Instytut Bankowości,
- tytuł „Lidera Regionu 2008” w kategorii „finanse” w konkursie organizowanym przez redakcję „Echa Dnia”.

W 2007 r.:

- w krajowym rankingu „Wyróżniające się banki spółdzielcze” - zorganizowanym przez gazetę „Nowoczesny Bank Spółdzielczy” Bank otrzymał nagrodę specjalną za zajęcie VI miejsca w kategorii „Najefektywniejsze banki”,
- w VIII edycji rankingu „Najlepszy Bank Spółdzielczy w Polsce” organizowanym przez Krajowy Związek Banków Spółdzielczych za osiągnięte wyniki w 2005 roku Bank zajął II miejsce w grupie banków o sumie bilansowej do 25 mln zł.

Centrala Południowomazowieckiego Banku Spółdzielczego

gmina Przytyk

Przytyk, osada a zarazem siedziba gminy w województwie mazowieckim powiat radomski, położona nad rzeką Radomską w odległości 17 km od Radomia, przy drodze wojewódzkiej Radom – Potworów. Powierzchnia gminy wynosi 134 km². W 26 sołectwach mieszka ponad 7 tys. osób. Od zarania dziejów, Przytyk dziedziczyli Podlódzcy herbu Janina. Paweł z Podlódzki był pierwszym, który na początku XIV w. osiadł nad Radomką. W miejscowości Ostrów, dziś Zameczek, zbudował zamek i w 1333 r. założył przy nim miasteczko – Przytyk. Osada zwiększała swoje znaczenie dzięki usługom wnoszonym przez rodzinę Podlódzkich na rzecz Królestwa Polskiego. W 1455 r. Jan Podlódzki z Przytyka był kasztelanem żarnowieckim, a zarazem dworzaniem króla Kazimierza Jagiellończyka. Staraniem kasztelana Podlódzkiego w 1488 r. miasteczko otrzymało prawa organizowania jarmarków „na Świętego Wita i Świętego Mikołaja” oraz Targów w dni poniedziałkowe. W 1511 r. przywileje te zostały potwierdzone przez króla Zygmunta I-go, na Sejmie w Radomiu. Tradycja organizowania cotygodniowych targów (w poniedziałek) przetrwała do dnia dzisiejszego. W 1570 r. w Przytyku odbył się ślub Doroty Podlódzkiej ze słynnym poetą, dziedzicem Czarnolasu – Janem Kochanowskim. Przez długie lata miasto było własnością rodu Kochanowskich. Prawa do niego utracili w 1835 r. w ramach represji za udział w powstaniu listopadowym. 3 lipca 1607 r. w Przytyku przebywał król Zygmunt III przed bitwą rokoszan z wojskami koronnymi pod Guzowem.

Kościół we Wrzose

W połowie XVII w., w czasie „potopu szwedzkiego”, Węgrzy i Szwedzi zrabowali z Przytyka najcenniejsze przedmioty. W 1653 r. panowała w mieście epidemia cholery, która zdziesiątkowała ludność. 19 lipca 1704 r. Karol XII, król Szwecji, przechodził przez Przytyk na wyprawę przeciwko Augustowi II. 13 sierpnia 1795 r. okropny pożar zniszczył 169 domów. 11 sierpnia 1831 r. walczyły tu oddziały Wittenberga z oddziałami polskimi. Przytyk leżał na skrzyżowaniu ważnych szlaków handlowych i to przyczyniło się do rozkwitu miasta. Tu przecinały się: Trakt Królewski zwany Traktem Mazowieckim (Warszawa – Kraków) z Traktem Wielkopolskim (Lublin – Poznań). Skrzyżowanie to było zwane Środkiem lub Pępkiem Europy (zachowała się do dzisiaj studnia symbolizująca to miejsce). Atrakcyjne położenie Przytyk utracił w 1834 r. po wybudowaniu szosy prowadzącej od Szydłowca przez Radom do Białobrzegów. Transport towarów przeniósł się na nową drogę. Późniejsze dzieje Przytyka to naprzemienny czas rozwoju i nękających miasto klęski pożarów, epidemii cholery, rabunków w czasie wojen i niepokojów. Prawa miejskie Przytyk utracił w 1869 r. w wyniku represji związanych z powstaniem styczniowym. W XVII w. w Przytyku zaczęli osiedlać się Żydzi, którzy w okresie międzywojennym stanowili większość mieszkańców (do 80%). Zajmowali się głównie handlem i rzemiosłem. Wybudowali tu synagogę i Bet Kamidrasz (dom nauki i modlitwy). 9 marca 1936 doszło do starć ulicznych zwanych „pogromem Żydów”. Jedyne ślady jakie zostały po ludności żydowskiej to fragment kirkutu (cmentarza żydowskiego). Większość macew (nagrobków) została zniszczona. W 1942 r. Przytyk i okolice zamienione zostały w poligon niemiecki, ludność polska została wysiedlona na inne tereny, a Żydów

Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Przytyku

wywieziono do gett w Przysusze i w Szydłowcu. W czasie II wojny światowej na terenie gminy działały zgrupowania partyzanckie. 8 września 1944 r. gestapowcy odkryli pod podłogą kościoła schowek z bronią. Wydano rozkaz zburzenia kościoła. Rozkazowi sprzeciwili się katolicy żołnierze austriaccy. Na ziemi przytyckiej zachowało się kilka zabytkowych miejsc i obiektów. W Przytyku już na początku XVI w. istniał drewniany kościół pw. Świętego Ducha i Świętego Krzyża. W połowie XVI w. Podlódzcy przyjęli Kalwinizm i kościół zamienili na zbór. Dziś obejrzeć można wybudowaną w latach 1932-1936 świątynię pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Znajduje się ona na wzniesieniu, przy rozwidleniu dróg Radom – Wyśmierzyce – Białobrzegi. Zaprojektowana została w stylu barokowo-renesansowym przez warszawskiego architekta Stefana Szyllera. W prezbiterium kościoła malarz Jan Henryk Rozen namalował obraz „Znalezienie Krzyża Świętego”. Obraz umieszczony jest zamiast nadświetla głównego ołtarza. Na cmentarzu parafialnym znajdują się, m.in. nagrobki właścicieli dóbr Zameczka i Oblas.

Dziś Przytyk pełni funkcję centrum administracyjno-gospodarczego gminy. Jest tu Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Poczty, Publiczne Gimnazjum, Publiczna Szkoła Podstawowa, Przedszkole Publiczne, Ośrodek Zdrowia, Apteka, Gminna Biblioteka Publiczna, OSP, filia Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu dwa banki. Od 2001 r. przy OSP w Przytyku działa Młodzieżowa Orkiestra Dęta, która kontynuuje dzieło swoich poprzedników. W odległości 1,5 km od Przytyka położony jest Zameczek – dawny Ostrów. Mieści się tam filia Stacji Unasienniania Zwierząt oraz park pałacowy z połowy XIX w. o powierzchni 4,5 ha z odrestaurowanym pałacem projektu M. Laciego (własność prywatna). W parku najstarszym

www.przytyk.pl

Urząd Gminy Przytyk
26-650 Przytyk, ul. Zachęta 57
tel./fax. +48 48 6180-087/095/550
e-mail przytyk@przytyk.pl

**Powiat
radomski**

Dworek w Zameczku

Z tej parafii, z miejscowości Potkanna, pochodził ks. Władysław Paciak (1903 – 1983) – najwybitniejszy z radomskich malarzy powojennego pokolenia. W kościele umieszczono jego obraz olejny „Zdjęcie z krzyża”. Na cmentarzu parafialnym znajduje się wiele nagrobków dawnych właścicieli dóbr ziemskich oraz pomnik ku czci powstańców bitwy pod Wirem w 1863 r. We Wrzose działa Publiczna Szkoła Podstawowa, OSP i filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Przytyku. Przy drodze Przytyk – Potworów, 6 km od Przytyka, leży Wrzesczów. W połowie XV w. wybudowano tu kościół parafialny pw. Marii Magdaleny. Świątynia wraz z kaplicą ma kształt krzyża. Na cmentarzu parafialnym znajdują się nagrobki dawnych właścicieli ziemskich. W miejscowości funkcjonuje Agencja Poczтовая, Ośrodek Zdrowia, Publiczna Szkoła Podstawowa, OSP i filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Przytyku. W sąsiadującej z Wrzesczowem miejscowości Glinice zachowała się piękna kaplica wybudowana przez dziedziczkę Wrzesczowa w 1863 r. po upadku powstania styczniowego. Kaplica przetrwała dwie wojny, a w 2003 r. przeprowadzono jej generalny remont. Atrakcyjność gminy wzrosła wraz z oddaniem do użytku zbiornika wodnego w Domaniowie. Zbiornik ten położony jest na terenie trzech gmin: Przytyka, Wieniawa i Wolanowa. Powstał w latach 1996-2001 poprzez przegrodzenie rzeki Radomki zaporą czołową, zlokalizowaną w miejscowości Domaniów, w odległości 10 km od Przytyka. „Domaniowskie Morze” zajmuje powierzchnię około 500 ha i stanowi ogromny potencjał dla rozwoju turystyki i rekreacji. Przytyk to również kolebka uprawy papryki, wraz z gminami: Potworów, Klwów, Radzanów, Wyśmierzyce i Stara Błotnica, stanowi największe w Polsce zagłębie paprykowe, z którego pochodzi około 85% krajowej produkcji. Prekursorem uprawy papryki na ziemi przytyckiej był, mieszkaniec Woli Wrzesczowskiej. Od 1999 r. w Przytyku odbywają się Ogólnopolskie Targi Papryki, które cieszą się ogromnym zainteresowaniem. Targi mają ułatwić producentom kontakty z potencjalnymi odbiorcami, poszukiwanie rynków zbytu, zagospodarowanie surowca i promowanie papryki. Przez gminę prowadzą liczne szlaki rowerowe, które zainicjował Związek Gmin „Radomka” z siedzibą w Przytyku. Związek powstał w 1997 r. skupia gminy leżące nad rzeką Radomką tj. Przysucha, Wieniawa, Wolanów, Przytyk, Zakrzew, Jedlińsk. Głównym zadaniem gmin wchodzących w skład Związku jest dbanie o środowisko, rozwój turystyki, promocja gmin i szeroko pojęta ekologia.

Ogólnopolskie Targi Papryki w Przytyku

Zalew w Domaniowie

Do ważniejszych zakładów pracy funkcjonujących na terenie Gminy zaliczyć można: „OKNO – BUD” – sprzedaż materiałów budowlanych oraz usługi budowlane, Fabryka Okien „Kowalczyk s.j.” – produkcja okien i drzwi PCV, Zakłady drzewne „Gajewski” – produkcja parkietu, mozaiki i innych wyrobów z drewna, Zakład Mięsny „TED” – przetwórstwo mięsne i produkcja wędlin, AGRO-BARD – sprzedaż i serwis maszyn rolniczych, „MLEKSAM” – skup i sprzedaż mleka, P.U.H EKO-SAM – selektywna zbiórka odpadów komunalnych, segregacja i przetwórstwo surowców wtórnych, Mazowieckie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt – usługi dla rolnictwa w zakresie unasienniania zwierząt.

www.przytyk.pl

miasto i gmina Skaryszew

Urząd Miasta i Gminy w Skaryszewie
26-640 Skaryszew, ul. Słowackiego 6
tel. +48 48 610 30 89, 610 28 51
fax +48 48 610 30 89
e-mail: urzad@skaryszew.pl

**Powiat
radomski**

Wstępy - Skaryszewski Jarmark Koński to impreza handlowo-folklorystyczna o kilkusetletniej tradycji powstała w konsekwencji z przeobrażenia przywileju targowego nadanego Skaryszewowi przez króla Władysława IV w 1633 roku, odbywająca się zawsze w pierwszy „wstępny” poniedziałek Wielkiego Postu. Dawniej cały jarmark odbywał się tradycyjnie na ulicach miasta, bo na to pozwalała zabudowa Miasta Skaryszewa. Wstępy dziś to wielkie wydarzenie folklorystyczno-ludowe, jakby powrót do dawnych czasów, gdzie na środku ulicy można spotkać kowala który wykuwa podkowy, bednarza, z beczkami, szewca ze swoimi wyrobami, garncarza z glinianymi dzbanami, garbarza ze skórami i innych przedsta-

Konie na Wstępach

wicieli ginących zawodów. Możemy zobaczyć malarza malującego plener koński, rzeźbiarza strugającego świątki swoim starym dłutem, koła gospodyń ze swoimi makatkami czy haftami i wiele innych niespotykanych na co dzień rzeczy znajdujących się w „Alei Twórców Ludowych”. Na estradzie umiejscowionej w środku jarmarku można zobaczyć występy kapel ludowych, gawędziarzy i podziwiać dawne obrzędy ludowe takie jak Kusaki czy Zapusty. Można skosztować potraw staropolskiej kuchni, kapusty z grochem, zawijaków, grzelcy, barszczu, pierogów, chleba ze smalcem i wiele wykwintnych potraw przygotowywanych specjalnie na ten dzień, a na poprawienie humoru „jarmarcznej okowitki”. Wszystko to dzieje się w środku naszego miasteczka. W tym

Wstępy z lotu ptaka

czasie na obrzeżach Skaryszewa przy cmentarzu w najlepsze kwitnie handel końmi. Przeniesiony on został z miasta ze względu na aspekt bezpieczeństwa ludzi zwiedzających jarmark. Tutaj można podziwiać konia w całej okazałości, zobaczyć jakim próbom poddaje się konia na sprzedaż, jak sprawdza się konia przed kupnem, czy jak odbywa się transakcja zakupu konia czyli „przypijanie” a na koniec litkup - za-twierdzenie zakupu konia. Corocznie na jarmarku jest ok. 1000- 1500 koni różnej maści.

Dominuje tu głównie rasa zimnokrwista, ale coraz więcej pojawia się koni pod siodło czy rekreacji. Gościmy coraz więcej twórców ludowych, przedstawicieli ginących zawodów, artystów ludowych i zwykłych ludzi, turystów którzy chcą zobaczyć to niepowtarzalne zjawisko jakim są Skaryszewskie Wstępy.

Wstępy - aleja twórców ludowych

Gmina Skaryszew położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Radomia w odległości 13 km w kierunku Iłży. Przez teren gminy przebiega trasa drogi krajowej nr 9 relacji Radom-Rzeszów. Powierzchnia Miasta i Gminy Skaryszew wynosi 17 141 ha. W tym miasto Skaryszew 2 749 ha. Ogólna powierzchnia użytków rolnych wynosi 73%, lasy 19%, pozostałe grunty 8%.

Dzisiejszy Skaryszew to: 4134 mieszkańców w mieście i 9647 mieszkańców na gminie, to: 34 sołectwa Anielin, Antoniów, Bujak, Bogusławice, Chomentów Puszczy, Chomentów Szczyciel, Chomentów Socha, Dzierzkówki Stary, Dzierzkówki Nowy, Edwardów, Grabina, Gębarzów, Gębarzów Kolonia, Huta Skaryszewska, Janów, Kobylany, Kazimierówka, Kłonowiec Kurek, Kłonowiec Koracz, Makowiec, Maków, Maków Nowy, Miasteczko, Modrzejowice, Niwa Odechowska, Odechów, Odechowiec, Podsuliszka, Sołtyków, Tomaszów, Wólka Twarogowa, Wilczna, Wymysłów, Zalesie,

www.skaryszew.pl

4 Rady Osiedlowe: Gaj, Budki Skaryszewskie, Wincentów i Miasto Skaryszew, to: 1028 podmiotów gospodarczych, 82 km dróg gminnych, 176 km sieci wodociągowej, 22 km sieci kanalizacyjnej, 4 stacje uzdatniania wody (2 w Skaryszewie, w Tomaszowie i Odechów), jedna oczyszczalnia ścieków o wydajności 800 m³/24h, Miejsko-Gminne składowisko odpadów komunalnych w miejscowości Skaryszew-Magierów. Na terenie Miasta i Gminy działa 11 placówek szkolno-oświatowych, w których naukę pobiera 1853 uczniów. W mieście działa Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, przy którym prowadzone są zajęcia taneczne, nauka gry na instrumentach dętych, próby chóru, aerobik oraz zajęcia dla dzieci spędzających wakacje i ferie w mieście. Przy Domu Kultury działa również Ognisko Muzyczne, zespół folklorystyczny „Chomentowianki”, a także Środowiskowa Drużyna Harcerska „Iskierki”. Dom Kultury wydaje także regionalną gazetkę - „Informator Ziemi Skaryszewskiej”, której pomysłodawcą jest działające od 1998 r. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Skaryszewskiej. Największymi wydarzeniami kulturowymi w naszym mieście jest organizowany od kilku wieków Jarmark Koński zwany „Wstępami”, Dni Skaryszewa oraz Dożynki.

Odnowiony rynek nocą

Prawdziwą chlubą Skaryszewa jest Strażacka Orkiestra Dęta, która w 2009 roku obchodziła 100-lecie swojego istnienia. Orkiestra bierze udział w uroczystościach państwowych, strażackich, kościelnych, w gminie oraz całym kraju.

W mieście funkcjonuje Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna w Skaryszewie z 3 filiami w Modrzejowicach, Makowie, Odechowie.

Miejski stadion w Skaryszewie, kompleks obiektów sportowych posiada dwie płyty trawiaste, pełnowymiarowe, ogrodzone specjalnym ażurowym ogrodzeniem, trybuny z fotelikami plastikowymi, na którym oprócz meczy piłkarskich i zawodów sportowych odbywają się imprezy organizowane przez MGOK w Skaryszewie.

Na terenie Miasta i Gminy działa 8 uczniowskich klubów sportowych i 3 kluby sportowe, oraz 4 stowarzyszenia, Parafialny Zespół „Caritas” przy parafii w Skaryszewie i Makowcu, Stowarzyszenia dzieci i rodzin osób niepełnosprawnych, „PROVIDENTIAE DEI” i „Dzieci Naszej Wsi”.

Na naszym terenie zarejestrowanych jest 16 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym 2 z nich OSP Skaryszew i OSP Maków należą do Krajowego Systemu Ratowniczego. Każda z tych jednostek posiada wóz do zadań gaśniczych.

Tak pokrótce przedstawia się aktualny obraz Miasta i Gminy Skaryszew, zmieszczona informacja nie oddają całkowicie klimatu naszego regionu. Wszystkich, którzy chcieliby coś więcej dowiedzieć się o Mieście i Gminie zapraszam na stronę internetową www.skaryszew.pl oraz do przeczytania dwóch książek o Skaryszewie, pt. „Skaryszew dzieje, ludzie i jarmarki” pod redakcją Włodzimierza Płowca i „Wstępy Skaryszewskie” doktora Stefana Rosińskiego.

www.skaryszew.pl

Położenie Gminy Wolanów z informacją o odległościach geograficznych i połączeniach komunikacyjnych.

Gmina Wolanów położona jest w południowej części województwa mazowieckiego wzdłuż drogi krajowej Nr 12 Radom – Łódź, 11 km od Radomia. Od strony wschodu gmina graniczy z miastem Radom, od zachodu z gminą Wieniawa, od południa z gminą Kowala, Orońsko, Szydłowiec, a od północy z gminami Przytyk i Zakrzew. Przez gminę przebiega linia kolejowa Radom – Piotrków.

Geograficznie obszar gminy Wolanów położony jest w zachodniej części Równiny Radomskiej stanowiącej strefę przejściową pomiędzy Wyżyną Kielecko-Sandomierską z Kotliną Kozienicką. Jest to obszar o wysokości od 150 do 200 m n.p.m. o powierzchni lekko falistej. Teren gminy Wolanów położony jest w zlewni rzeki Radomki. Klimat zmienny, typowy dla strefy przejściowej pomiędzy klimatem kontynentalnym a morskim. Przez teren gminy przepływa rzeka Radomka oraz jej dopływy – Szabasówka, Jabłonica, Garlica oraz Dobrzyca z bezimiennymi ciekami.

Dane statystyczne

Powierzchnia ogółem:	82,85 km²
w tym użytków rolnych	72,25 km ²
w tym lasów	7,32 km ²
Ludność ogółem: (stan na 2010-12-31)	8555 osób
kobiet	4280 osób
mężczyzn	4275 osób

Zakład mleczarski FIGAND

Większe zakłady produkcyjno-usługowe:

- **BIAK-MAS** – Wolanów – produkcja i sprzedaż mięsa, wędlin i drobiu,
- **DAKMET** – Wolanów – produkcja śrub, nakrętek, wkrętów, konfirmantów, drutu, nitów, oraz wyrobów nietypowych – na zamówienie klienta,
- **FIGAND** – Wawrzyszów – zakład mleczarski, produkcja wyrobów mleczarskich spełniających wymagania kontroli jakości HACCP i ISO 9001,
- **PIPE-LIFE** – Strzałków – produkcja i hurt rur z tworzyw sztucznych, kolumn wodnych, sprzętu hydraulicznego i CO,
- **PRYMUS-AGD** – Kowalanka – hurtownia i sieć sklepów artykułów gospodarstwa domowego,
- **STALMONTAŻ** – Młodocin Większy – budownictwo przemysłowe, budowy dróg, mostów, budynki użyteczności publicznej, drogi, autostrady, obwodnice,
- **TERM-OIL** – Wolanów – stacja paliw,
- **Zakład Syntezy** – Kowalanka – produkcja i sprzedaż lakierów i rozpuszczalników dla przemysłu meblarskiego.

Turystyka i rekreacja

Tereny gminy Wolanów zachwycają niezwykle barwnymi krajobrazami o każdej porze roku. Niewątpliwie dużą atrakcją dla turystów może okazać się zbieranie grzybów, które pojawiają się już wczesną wiosną, a kończą późną jesienią.

Dzięki dużej ilości młodych lasów sosnowych i modrzewiowych tereny te obfitują w maślaki. Również możliwość obcowania ze zwierzętami, zarówno domowymi jak i dzikimi może zainteresować przybyszów z aglomeracji miejskich.

Najlepszą porą na podziwianie widoków są poranki, kiedy wszystko budzi się do życia. Dojrzewające zboże wyciąga ramiona ku górze, a czerwone maki śmieją się szeroko. Słońce wypełnia promieniami każdy zakątek wsi. Ptaki ozdabiają całość melodyjnym śpiewem, a na twarzy czuć rzeźki powiew wiatru. W zimie można także organizować kuligi.

W Wolanowie jest ośrodek, w którym można zatrzymać się na nocleg i zjeść dobry posiłek. Jest też kościół, ośrodek zdrowia, centrum handlowe oraz poczta.

Gmina posiada tereny o pow. 10 ha do zagospodarowania na działalność turystyczną, rekreacyjną i wypoczynkową. Są to działki zlokalizowane w otoczeniu lasów w miejscowości Mniszek i Wymysłów.

Na terenie gminy występuje część zbiornika retencyjnego – jest to 500-hektarowy zalew na rzece Radomce. Wędkarze twierdzą, że jest to jedno z najlepszych łowisk w Polsce. Akwen otacza 19 szlaków rowerowych prowadzących przez gminy należące do Związku Gmin Radomka: Jedlińsk, Zakrzew, Wolanów, Wieniawa, Przysucha i Przytyk. Osią sieci jest trasa Jedlińsk – Przytyk – Domaniów – Przysucha, do której dochodzą boczne szlaki.

Młyn wodny w Zablociu

Kultura i sztuka

Gminny Ośrodek Kultury w Wolanowie jest instytucją nastawioną na animację środowiska lokalnego i edukację kulturalną. Jej działalność ma na celu dotarcie do jak największej grupy odbiorców i zaangażowanie ich do aktywnego uczestnictwa w kulturze.

Wśród propozycji programowych można znaleźć zajęcia artystyczne oraz cykle warsztatowe. Np. podczas ferii zimowych odbywały się zajęcia plastyczne dla dzieci.

Organizowane są wystawy prac malarskich miejscowych artystów m. in. Pani Katarzyny Smolarskiej i Pani Jeleny Faliszewskiej. Dużym zainteresowaniem cieszy się rękodzieło ludowe Pani Elżbiety Dudy.

GOK współpracuje także z innymi instytucjami kultury, stowarzyszeniami oraz indywidualnymi animatorami życia kulturalnego. Wspiera organizację autorskich projektów i pomaga je publicznie prezentować podczas wielu imprez. Na terenie ośrodka w drugą środę każdego miesiąca mają miejsce spotkania członków ze Stowarzyszenia Seniorów z Wolanowa, które często uświetnia występ młodzieżowego zespołu folklorystycznego WOLANIANKI prowadzonego przez nauczycieli Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Wolanowie.

Rys historyczny

„W połowie XV w. na obszarze wsi Kowale założyli Habdankowie Wolę Kowalską”, która wg Długosza nazywała się Wolą św. Doroty. W 1508 roku Wola Kowalska płaciła podatku 4 grzywny i 26 groszy. W rejestrze poborowym z 1569 roku miejscowość wymieniona jest jako Wola Kowalska. Należy nadmienić, że Kowale znane były w połowie XV w. Też inaczej – Duszocina od Duszoty, herbu Habdank, który był założycielem i właścicielem wsi. Inne źródło historyczne (archiwum parafialne parafii Wolanów) podaje, że nadanie praw miejskich na gruntach wsi Wola św. Doroty nastąpiło na mocy przywileju króla Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1773 r. Założycielem miasta Wolanów był Ignacy Jankowski. Miasto otrzymało przywilej odbywania cotygodniowych targów. Pierwszą wzmianką historyczną po zmianie nazwy miejscowości na Wolanów jest „Post Lexicon” Crisusa, który w 1802 roku nazywa Wolanów „targowiskiem z kościołem i pałacem”. Pozostałością dawnego układu miejskiego jest duży kwadratowy rynek.

Zabytki

Do rejestru zabytków wpisano następujące obiekty znajdujące się na obszarze gminy Wolanów:

- kościół parafialny pw. Jana Chrzciciela z 1665 roku oraz kaplica św. Józefa z 1667 roku w Mniszku,
- cmentarz rzymsko-katolicki z pierwszej połowy XIX wieku w Mniszku,
- kościół parafialny pw. św. Doroty i Jana Ewangelisty z XVIII wieku w Wolanowie – przeniesiony do skansenu,
- cmentarz rzymsko-katolicki z XVIII wieku w Wolanowie.

Na terenie gminy Wolanów znajdują się także następujące wartości środowiska kulturowego wpisane do ewidencji dóbr kultury:

- zespół parkowo-dworski w Strzałkowie (pow. 4,5 ha) z aleją grabową,
- zespół parkowo-dworski w Walinach (pow. 11,26 ha),
- park w Młodocinie Większym (pow. 5,1 ha),
- kapliczki w Chruślicach i Ślepowronie,
- cmentarz żydowski i rzymsko-katolicki w Wolanowie.

Miejsca pamięci na terenie Gminy Wolanów:

- Mniszek – Kwaterna wojenna żołnierzy z 72 P.P. Armii Krajowej poległych w czasie II wojny światowej,
- Chruślice – Cmentarz wojenny ofiar terroru hitlerowskiego z lat 1941-44. Na cmentarzu spoczywa ok. 2000 jeńców radzieckich, 49 Polaków – członków ruchu oporu oraz ok.1500-2000 Żydów,
- Chruślice – tablica upamiętniająca zamordowanych przez Hitlerowców we wsi Chruślice.

Młodzieżowy zespół folklorystyczny WOLANIANKI

Kościół parafialny pw. Jana Chrzciciela z 1665 roku oraz kaplica św. Józefa z 1667 roku w Mniszku

PIONKI - inwestycje i rozwój

Panorama miasta

Pionki, to miasto liczące ok 20 tys. mieszkańców, położone w centralnej Polsce w województwie mazowieckim, w sercu Puszczy Kozienickiej, 100 km w kierunku południowym od Warszawy.

Pionki posiadają walory, które stanowią o ich atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej. Wiąże się to z usytuowaniem miasta na obszarze atrakcyjnym przyrodniczo oraz z zagospodarowaniem 16 ha Stawu Górnego i terenów Puszczy Kozienickiej. Położenie miasta na skraju Puszczy Kozienickiej, wśród bogatej szaty roślinnej, niepowtarzalnych krajobrazów oraz bogato rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna zachęcają do korzystania z oferty rekreacyjnej miasta. Przyrodniczo-kulturowa i historyczna różnorodność Puszczy Kozienickiej sprawia, iż na jej terenie preferowane są prawie wszystkie formy wypoczynku. Walory przyrodnicze i unikatowy klimat to aspekty, które Miasto Pionki stara się wykorzystać poprzez rozbudowę i poprawę istniejącej infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej.

W Pionkach cyklicznie odbywają się największe imprezy i wydarzenia ogólnopolskie takie jak: Mistrzostwa Polski Boogie- Woogie oraz Ogólnopolskie Puszczańskie Harce ZHR. Podstawowe gałęzie gospodarki to produkcja materiałów chemicznych takich jak: kleje, materiały wybuchowe, proch oraz przemysł drzewny i spożywczy.

Urząd Miasta Pionki

Pionki - Liderem w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych

Miasto aktywnie i skutecznie pozyskuje środki zewnętrzne. W ciągu ostatnich lat na modernizację obiektów użyteczności publicznej, remont arterii miejskich wydano ponad dwadzieścia milionów złotych. Realizowane inwestycje widać w całym mieście a modernizacja infrastruktury wyraźnie wpływa na poprawę życia mieszkańców.

Jednym z pierwszych sprawdzianów w zagospodarowaniu unijnych pieniędzy była inwestycja dotycząca gruntownej modernizacji Ogródka Jordankowskiego. Teraz każdy może zobaczyć jak powinien wyglądać wzorcowy plac zabaw dla dzieci i młodzieży a także miejsce kulturalnego i przyjemnego spędzania czasu dla dorosłych.

Pamiętając o zrównoważonym rozwoju miasta, władze samorządowe Pionek mocny nacisk kładą również na poprawę infrastruktury drogowej. Od kilku tygodni w ramach projektu „Usprawnienie ruchu drogowego w subregionie radomskim, poprzez modernizację dróg lokalnych w mieście i gminie Pionki” trwa gruntowna przebudowa drogi, która po oddaniu do użytku pozwoli znacznie skrócić czas dojazdu do Warszawy. Miasto ma także szanse pozyskać środki na przebudowę ulic w ramach „Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych”.

Ponad 5 milionów złotych pionkowski samorząd pozyskał na „Rewitalizację historycznego budynku Kasyna na potrzeby stworzenia Centrum Aktywności Lokalnej”. Od kilku miesięcy trwa gruntowna przebudowa tego obiektu, który po zakończonej rewitalizacji powróci do dawnej świetności. Prowadząc inwestycje infrastrukturalne samorząd kieruje swoimi działaniami, aby były one zgodne z aktualnymi trendami technologicznymi i innowacyjnymi. W tym celu aktualnie trwa wdrażanie projektu „Obyw@tel on line - Informatyzacja Urzędu Miasta i miejskich placówek użyteczności publicznej”. Już wkrótce mieszkańiec Pionek, aby załatwić sprawę w magistracie nie będzie musiał wychodzić z domu gdyż będzie ona dostępna za pośrednictwem elektronicznej sieci internetowej.

Ważniejsze miejskie inwestycje z dofinansowaniem zewnętrznym:

Budowa ulicy Augustowskiej	6 mln 925 tys. 642 zł
Remont historycznego budynku Kasyna	5 mln 466 tys. 784 zł
Budowa ulic: Leśna, Partyzantów, Wesoła	2 mln 534 tys. 900 zł
Kanalizacja ulic: Kościuski, Piłsudskiego i Dalekiej	1 mln 193 tys. 000 zł
Budowa kanalizacji na „Pronicie”	859 tys. 252 zł
Informatyzacja UM i jednostek podległych	787 tys. 178 zł
Budowa boiska „Orlik 2012”	333 tys. 000 zł
Budowa monitoringu Miejskiego	100 tys. 000 zł
razem	18 mln 199 tys. 756 zł

Pionki

Największe tereny inwestycyjne na Mazowszu

Miasto dysponuje wysokim potencjałem zarówno gospodarczym jak ludzkim, a dzięki staraniom władz, Pionki stały się jednym z atrakcyjniejszych do inwestowania miejsc w województwie.

Dzięki aktywnej polityce w ostatnim okresie udało się ulokować w Pionkach potężne inwestycje w branży chemicznej oraz spożywczej.

Kosztami ponad 40 mln zł wybudowano od podstaw zakład koncernu „SODAL”. Zakład produkuje pianki po-

liuretanowe, silikony i akryle. To pierwsza tak duża i poważna inwestycja w Pionkach od kilkunastu lat.

Firma „Krzyżanowscy” to kolejny duży przedsiębiorca, który lokuje budowę swojego zakładu w Pionkach na działce objętej Specjalną Strefą Ekonomiczną. W listopadzie 2009 r. uroczystie uruchomiono budowę Instytutu Techniki Budowlanej, który zakupił tereny Chemomontażu. W zmodernizowanych halach powstanie supernowoczesne laboratorium ogniowe.

Kolejnym dużym inwestorem, który ulokuje swoją inwestycję jest firma Exelsior Polska, która kupiła działki po byłym zakładzie TESSITURA BRESCIANA.

Hale produkcyjne firmy Soudal

Zapraszamy do Pionek

Serdecznie zapraszamy przedsiębiorców poszukujących atrakcyjnych terenów inwestycyjnych do zapoznania się z ofertą inwestycyjną miasta. W dyspozycji miasta pozostaje ponad 200 ha terenów Pionkowskiego Parku Przemysłowego Pronit oraz Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN. Oferowane tereny są w pełni uzbrojone w infrastrukturę techniczną oraz magistrale do przesyłu mediów, punkty zasilania w energię elektryczną, wodę, kanalizację sanitarną.

Ciekawostki

- W okresie międzywojennym w Pionkach funkcjonowała największa w Europie fabryka zbrojeniowa, a w okresie powojennym zakłady te były największym na świecie producentem płyt gramofonowych.
- W 1927 Państwowa Wytwórnia Prochu i Materiałów Kruszących wybudowała hotel męski „Lampart” - obecnie w budynku mieści się Urząd Miasta.
- W okresie międzywojennym Pionki były jednym z najnowocześniejszych miasteczek w Polsce (ok. 7 tys. ludności). W ciągu kilku lat wybudowano: kryty basen, szpital oraz kasę chorych, pocztę, hotel, posterunek policji, Kasyno, szkoły, dworzec kolejowy, itp.
- 7 października 1954 roku Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów, które weszło w życie dnia 13 listopada 1954 roku Pionki otrzymały prawa miejskie.
- W 2006 r. miasto Pionki otrzymało wyróżnienie „GMINA FAIR PLAY” - certyfikowana lokalizacja inwestycji.
- W zabytkowym budynku Kasyna powstaje jedyne w Polsce Muzeum Czarnej Płyty.

Politechnika Radomska

im. Kazimierza Pułaskiego

więcej informacji na
www.pr.radom.pl

Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu kontynuuje działalność utworzonej w Radomiu w 1950 roku Szkoły Inżynierskiej NOT i Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej. Od 1 września 1996 roku Uczelnia przyjęła nazwę Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego. Misja Politechniki Radomskiej zawarta jest w słowach „KU GODNEJ PRZYSZŁOŚCI” i jest realizowana poprzez odkrywanie i przekazywanie prawdy, kształcenie studentów i doktorantów a także poprzez prowadzenie badań naukowych.

Jest to jedyna uczelnia publiczna w regionie radomskim. Kształci specjalistów w kilku różnych dziedzinach naukowych: technicznych, ekonomicznych, pedagogicznych i artystycznych. W swej ofercie Politechnika Radomska posiada 6 wydziałów, w tym:

3 wydziały techniczne:

- Wydział Transportu i Elektrotechniki,
- Wydział Mechaniczny,
- Wydział Materiałoznawstwa, Technologii i Wzornictwa.

3 wydziały nietechniczne:

- Wydział Ekonomiczny,
- Wydział Nauczycielski,
- Wydział Sztuki.

oraz dwa instytuty na prawach wydziału:

- Instytut Filologiczno-Pedagogiczny,
- Instytut Zdrowia.

Rekrutacja na studia odbywa się za pomocą systemu Internetowej Rekrutacji Kandydatów (IRK). Do wyboru przyszłych studentów pozostaje 26 kierunków studiów oraz ponad 70 specjalności w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym. Kształcenie odbywa się również w zamiejscowych ośrodkach dydaktycznych Wydziału Transportu i Elektrotechniki w Tomaszowie Mazowieckim, Nisku i Białej Podlaskiej oraz Wydziału Mechanicznego w Grójcu.

Uczelnia kształci około 9000 studentów, zaś do tej pory uczelnię ukończyło ponad 30 tysięcy studentów. Politechnika Radomska posiada 6 praw do nadawania stopnia naukowego doktora oraz jedno prawo do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego. Placówka prowadzi również studia podyplomowe. Studentom, którzy mieszkają w dużej odległości od Radomia uczelnia oferuje miejsca w 4 Domach Studenta oraz w Hotelu Asystenckim.

Biblioteka Główna Politechniki Radomskiej zajęła pierwsze miejsce w rankingu Perspektyw i Rzeczypospolitej biorąc pod uwagę wszystkie biblioteki uczelni technicznych w Polsce. W 2008 i 2009 roku uczelnia uzyskała tytuł Lidera Regionu w kategorii Edukacja- Sektor Publiczny - Kierunki techniczne, natomiast w 2010 r. tytuł Ambasadora Regionu. Politechnika Radomska oferuje zdobycie certyfikatów językowych, otwierających drogę do sukcesu na arenie międzynarodowej. Studium Języków Obcych Politechniki Radomskiej zaprasza na kursy języków: angielskiego, niemieckiego, francuskiego i rosyjskiego. Na wydziałach Politechniki Radomskiej prężnie działa 36 kół naukowych, gdzie studenci rozwijają swoje umiejętności i zainteresowania. Oprócz nich na uczelni funkcjonują inne organizacje takie jak: Zrzeszenie Studentów Polskich (ZSP), Niezależne Zrzeszenie Studentów (NZS), Chór Akademicki oraz Akademicki Związek Sportowy. Studenci organizują szereg imprez kulturalnych mających na celu urozmaicenie życia akademickiego, bo przecież czas studiowania to nie tylko nauka ale również zabawa!

STOWARZYSZENIE POLSKICH ENERGETYKÓW

Oddział w Radomiu

26-600 Radom, ul. Żeromskiego 75 pok. 419
tel. (048) 381 52 31,
tel./fax (048) 381 52 73, 381 51 82,
e-mail: radom@spe.org.pl,
www.radom.spe.org.pl

Centrum Szkolenia i Usług Energetycznych:

20-322 Lublin, ul. Lotnicza 3, tel./fax (081) 746 24 21,
tel. kom. 604 872 176

Centrum Szkolenia i Usług Energetycznych:

21-500 Biała Podlaska, ul. Narutowicza 40, tel./fax (083) 343 65 71,
tel. kom. 602 196 885

Centrum Szkolenia i Usług Energetycznych:

25-312 Kielce, ul. Warszawska 34, tel. (041) 342 58 98,
tel. kom. 604 384 826

Centrum Szkolenia i Usług Energetycznych:

39-400 Tarnobrzeg, ul. Moniuszki 5/218, tel. (015) 823 35 90,
tel. kom. 604820510

STOWARZYSZENIE POLSKICH ENERGETYKÓW poleca usługi w zakresie:

- doradztwa, rzeczoznawstwa i informacji naukowo-technicznej
- organizowania sympozjów i spotkań specjalistycznych
- opracowywania systemów energetycznych i koncepcji
- doboru urządzeń racjonalizujących gospodarkę energetyczną zakładów
- szkolenia pracowników służb energetycznych
- szkolenia podstawowe i okresowe służb BHP
- szkolenia na obsługę wózków widłowych
- szkolenia na obsługę ciągników i suwnic
- szkolenia dla osób napełniających zbiorniki pojazdów samochodowych zasilanych gazem płynnym
- egzaminów na dodatkowe uprawnienia dla osób eksploatacji i dozoru
- ekspertyz w zakresie gospodarki energetycznej
- opracowywania analiz techniczno-ekonomicznych
- opracowywania koncepcji programowych
- wykonywania pomiarów i opracowywania bilansów energetycznych
- opracowywania programów pracy i instrukcji obsługi
- inne

Fabryka Łączników Radom Spółka Akcyjna

19 stycznia 1959 r.

Rozpoczęcie budowy Fabryki Łączników,

1 stycznia 1965 r.

Uruchomienie produkcji,

17 grudnia 1998 r.

Komercjalizacja przedsiębiorstwa państwowego,

17 grudnia 2001 r.

Wpisanie Spółki do Rejestru Przedsiębiorstw,

19 sierpnia 2010 r.

Sprzedaż pakietu 85% akcji Spółki
Ferro Masz Invest Sp. z o.o.
z siedzibą w Warszawie.

Fabryka Łączników Radom S.A. wykonuje ponad 500 różnego rodzaju łączników, złączek i odlewów z żeliwa ciągliwego białego, w gatunku W 400-5. o wymiarach od 3/8 do 4 cali, według PN-EN 10242, ISO 49, DIN 2950. Wyroby te stosuje się w połączeniach rurowych gwintowych sieci instalacji (m.in.: wodociągowych, gazowych, parowych i centralnego ogrzewania) zarówno w obiektach budownictwa mieszkaniowego, jak i przemysłowego. Fabryka Łączników Radom S.A. wykonuje również odlewy na indywidualne zamówienia klientów, które mają zastosowanie w różnych gałęziach przemysłu: budownictwie, energetyce, gazownictwie, kolejnictwie, przemyśle okrętowym i maszynowym oraz w motoryzacji. Oferowany materiał odlewów: żeliwo ciągliwe białe EN-GJMW 400-5, żeliwo szare klasy 200 i klasy 250.

The fittings factory Radom S.A. manufactures over 500 different type fittings, pipe connectors and white malleable cast iron castings of W400-5 grade and sizes ranging from 3/8 to 4 inches, in accordance with PN-EN 10242, ISO 49, DIN 2950. These products are used in screwed pipe connections of systems (e.g. water supply, gas, steam, and central heating) in both housing and industrial facilities. The Fittings Factory Radom S.A. offers also custommade castings used in different sectors of industry: construction, power generation, gas engineering, railway, shipbuilding, machine building, and motorisation. Offered casting material: white malleable cast iron EN-GJMW 400-5, grey cast iron class 200 and 250.

26-600 Radom ul. Stalowa 3

CENTRALA:

tel. +48 48 362 21 61
fax +48 48 360 83 05

DZIAŁ SPRZEDAŻY:

tel. +48 48 362 36 04
fax +48 48 360 96 97

www.laczniki.com.pl

AGENCJA
ROZWOJU PRZEMYSŁU
SPÓŁKA AKCYJNA

Lider rankingu
Specjalnych Stref
Ekonomicznych
w Polsce

... Nowoczesność i najwyższej klasy wykończenie! Znakomita lokalizacja...

OFERTA DLA INWESTORÓW:

- bogata oferta nowych, uzbrojonych terenów „green field”, hal produkcyjno-magazynowych i powierzchni administracyjno-biurowych,
- funkcjonalne, oddane „pod klucz” nowe obiekty produkcyjne,
- różnorodne formy kooperacji,
- pakiet przywilejów podatkowych, zgodnych z prawodawstwem UE,
- stabilne i przyjazne inwestycjom samorządy lokalne,
- profesjonalna kadra pracownicza w każdej branży i specjalności.

Pomieszczenia dostosowane do wymogów potencjalnych inwestorów. Pełna dostępność mediów i sieci teletechnicznych... Wysoki standard! Budynek administracyjno-biurowy Agencji Rozwoju Przemysłu przy ulicy Kozienickiej to jeszcze 1500 m² wolnych powierzchni do wynajęcia!... Dodatkowo – pakiet ulg i przywilejów, które zapewnia Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK WISŁOSAN. Twoja firma w naszym obiekcie to znakomity wybór i gwarancja sukcesu. W Radomiu – zaufało nam już ponad 20 przedsiębiorców!

Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. jest jednoosobową spółką Skarbu Państwa działającą od 1990 roku. Jej zadaniem jest wspieranie restrukturyzacji i prywatyzacji podmiotów gospodarczych oraz rozwój przedsiębiorczości, m.in. poprzez tworzenie i zarządzanie Specjalnymi Strefami Ekonomicznymi. Agencja udziela pożyczek ze środków własnych, udziela również pomocy publicznej indywidualnej na ratowanie i/lub na restrukturyzację.

www.tsse.pl

AKSYD
LOGISTYKA s.c.

Alina Bogdańska, Grzegorz Burzyński

AKSYD LOGISTYKA s.c.

Alina Bogdańska, Grzegorz Burzyński

26-600 Radom, ul. Wrocławska 3
tel./faks +48 48 365 62 80, 81, 84; faks +48 48 365 62 85
e-mail: radom@aksyd.eu

Serdecznie zapraszamy do współpracy osoby prawne i osoby fizyczne dokonujące obrotu towarowego z krajami trzecimi oraz obrotu towarowego wewnątrzunijnego.

Szczególnie oferujemy:

- profesjonalne konsultacje z zakresu celno - podatkowego
- kompleksowa obsługa w zakresie odprawy celnej
- składanie zabezpieczeń majątkowych i uiszczanie należności celnych
- składanie wniosków i odwołań przewidzianych w Prawie Celnym
- pomoc w organizowaniu magazynów, składów celnych lub składów podatkowych
- opracowanie wniosków o wydanie pozwoleń na procedury celne
- prowadzenie ewidencji dla systemu INTRASTAT (DEKLARACJE INTRASTAT, VAT -UE, C-05)
- reprezentacja w zakresie podatku akcyzowego, m.in. AKC-R, AKC-U, opłata skarbową
- gwarancje T1, świadectwa przewozowe EUR1, świadectwa pochodzenia

Świadczymy usługi zarówno dla klientów z rynku lokalnego, jak i z terenu całej Unii Europejskiej. Zapewniamy miłą i profesjonalną obsługę.

Posiadamy Certyfikat AEO

oraz pozwolenie na stosowanie procedur uproszczonych w miejscu w przywozie i wywozie.

www.aksyd.eu

DOŚWIADCZENIE
I PROFESJONALIZM

Ewa®
Collection

Zakład Konfekcyjny EWA zajmuje się produkcją odzieży dziecięcej pod marką EWA Collection. Firma ta powstała w roku 1998, początkowo starał się rozwijać poprzez współpracę z sieciami hipermarketów takimi jak Geant, Tesco, Cerrfour, Kaufland, czy Leclerc. W roku 1999 zdecydowaliśmy się wystawić naszą produkcję na targach w Moskwie co pozwoliło nam na podjęcie współpracy z odbiorcami z Rosji. W roku 2000 będąc na targach w Brnie podjęliśmy rozmowy z przedsiębiorcą z Czech który rozwijał swoją sprzedaż odzieży dziecięcej na rynkach Czech i Słowacji. W roku 2002 byliśmy wystawiając naszą produkcję na targach w Kijowie. Dalsze promocja firmy poprzez reklamę i promocję firmy w prasie branżowej i poprzez wydawane materiały reklamowe pozwoliły na poszerzenie naszej oferty i nawiązanie współpracy z odbiorcami Litwy, Łotwy i z Niemiec. W roku 2006 firma nasza przeprowadziła się do nowej siedziby firmy przy ul. Białej 144 w Radomiu co umożliwiło nam na zwiększenie zatrudnienia i powiększenie naszej oferty. W roku 2008 firma nasza została wyróżniona w konsumenckim konkursie jakości produktów „Najlepsze w Polsce”. Produkcja nasza oparta jest na dzianinach najlepszych producentów w Polsce gwarantujących odpowiednią powtarzalność dzianin potwierdzonych certyfikatami jakości.

Ewa Collection 26-600 RADOM, ul. J. Matejki 56
tel. +48 48 3655286, fax: +48 48 3654549, ewa@collection.pl

www.ewa.collection.pl

KNO-BUD
Przytyk

OKNA-DRZWI-BRAMY

www.oknobud.com

Firma OKNO-BUD Przytyk istnieje na rynku od 1996 r.

Specjalizujemy się w sprzedaży stolarki okiennej i drzwiowej oraz materiałów budowlanych. Swoją ofertę kierujemy zarówno do klientów indywidualnych jak i podmiotów gospodarczych oraz instytucji.

Mamy na swoim koncie wiele wykonanych robót budowlanych m. in. wymiana stolarki w Filharmonii Gdańskiej, Pałacu Konferencyjnym w Ślężanach, w SGGW w Warszawie, w Domu Pomocy Społecznej w Biejskach, w Komendzie Powiatowej Policji w Kozienicach, w Starostwie Powiatowym w Przysusze oraz w wielu szkołach i spółdzielniach mieszkaniowych.

Przytyk ul. Targowa 8, tel. (048) 618 06 66
Radom ul. Wernera 12, tel. (048) 381 17 95
Białobrzegi ul. Sądowa 6, tel (048) 661 58 89

www.oknobud.com biuro@oknobud.com

W swojej ofercie posiadamy:

Okna drewniane i PCV,
Okna dachowe,
Drzwi wewnętrzne,
Drzwi zewnętrzne,
Bramy garażowe,
Materiały budowlane,
Stolarka aluminiowa

ZAKŁADY DRZEWNE
GAJEWSKI
www.gajewski.com.pl

Producent ekskluzywnych
podłóg z naturalnego drewna

Oblas 40, k/Przytyka tel.: 48 618 05 15

20 lat
na rynku!

SOLBIKA
HUTA SZKŁA

Huta Szkła Solbika została założona w 1995 roku.
Swoim klientom oferujemy szeroki wybór ręcznie formowanej galanterii szklanej oraz szkła użytkowego.

Solbika Sp. z o.o.
Maków, ul. Lipowa 84, 26-640 Skaryszew
tel. +48 48 360 45 55, fax +48 48 365 19 91
marketing@solbika.com.pl, export@solbika.com.pl
www.solbika.com.pl

Firma RAD-GUM istnieje na rynku od 2000 roku. Zajmuje się produkcją wyrobów gumowych oraz gumowo-metalowych, głównie do przyczep podłodziowych i wielu innych akcesoriów. Dewizą mojej firmy jest bardzo wysoka jakość produkowanych wyrobów, konkurencyjne ceny, duża elastyczność oraz krótkie terminy realizacji zamówień. Doświadczenie i specjalizacja w produkcji moich wyrobów jest gwarancją rzetelnej i terminowej realizacji zleceń. Jestem otwarty na Państwa propozycje i zachęcam do nawiązania kontaktu handlowego.

FIRMA RAD-GUM
ul. Piotrkowska 10
26-600 RADOM

tel./fax +48 48 365-55-38
tel. kom. +48 608-061-327

e-mail: radgum@radgum.pl
www.radgum.pl

Zapraszam do współpracy!

CAMVERS

Twoja strona inspiracji
kompleksowa obsługa firm

Wydawnictwo camVERS
ul. Towarowa 36, 85-746 Bydgoszcz, tel. +48 52 524 00 61, fax +48 52 584 83 58
camvers@camvers.pl, www.camvers.pl

HOTEL I RESTAURACJA

Pod Różami

ul. Radomska 49
26-630 Jedlnia Letnisko
tel. 48 32 22 141, 501 044 752
e-mail: hotel@pod-rozami.com.pl

Hotel „Pod Różami” do Państwa dyspozycji oddaje 60 miejsc noclegowych w pokojach jedno-, dwu- i trzy- osobowych. Każdy z nich posiada łazienkę i telewizor. Gwarantujemy zdrowy i spokojny sen. Niepowtarzalna aura Puszczy Kozienickiej sprawia, że każdy gość Hotelu „Pod Różami” budzi się wypoczęty i w dobrym humorze.

ATRAKCJE:

przejażdżki bryczkami, biesiady przy ognisku • grille, pieczenie prosiaka lub dziczyzny • hipoterapia • bilard, trampolina • nauka jazdy konnej, rajdy konne • wędkowanie, żeglowanie, kajakowanie • rajdy rowerowe • zabawy integracyjne, pikniki, zalew kąpielowy • jazda rydwanem • wspinaczki z asekuracją linową i trenerską • quady • wycieczki do Puszczy Kozienickiej, Szlakiem Jana Kochanowskiego itp. • paintball • kuligi

ORGANIZUJEMY:

bale • bankiety • przyjęcia weselne • imprezy okolicznościowe: chrzciny, komunie, jubileusze • konferencje • szkolenia • catering • imprezy integracyjne, team building • imprezy w plenerze i wiele innych

NASZ HOTEL DYSPONUJE:

salą bankietową do 200 osób • salą kominkową do 50 osób • salą kominkową do 30 osób • salą bankietową do 70 osób

ZAPEWNIAMY:

szerokie menu • altanę wypoczynkową, tarasy • parking na terenie zamkniętym • wspaniały wypoczynek na łonie natury

HOTEL ISKRA W RADOMIU POŁOŻONY JEST W SAMYM CENTRUM MIASTA, W POBLIŻU ARTERII KOMUNIKACYJNYCH, W BEZPOŚREDNIM SĄSIEDZTWIE PARKU. HOTEL WYPOSAŻONY JEST W WIELE UDOGODNIENI WPLYWAJĄCYCH NA JAKOŚĆ POBYTU, POCZĄWSZY OD PODJAZDU DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH, RESTAURACJI, A SKOŃCZYWSZY NA STRZEŻONYM PARKINGU ORAZ SALI KONFERENCYJNEJ DLA PONAD 30 OSÓB.

WSZYSTKIE POKOJE W HOTELU ISKRA WYPOSAŻONE SĄ W ŁAZIENKĘ Z PRYSZNICEM I NIEZBĘDNYMI PRZYBORAMI TOALETOWYMI, DO POKOJU WSTAWIANA JEST RÓWNIEŻ WODA MINERALNA. W KAŻDYM Z NICH JEST TVSAT ORAZ DARMOWY DOSTĘP DO SIECI WI-FI.

NASI GOŚCIE MAJĄ BEZPŁATNY DOSTĘP DO CODZIENNEJ PRASY. ŚNIADANIE W FORMIE BUFETU SERWOWANE JEST CODZIENNIE RANO W RESTAURACJI HOTELU ISKRA. RESTAURACJA SPECJALIZUJE SIĘ W DANIACH TRADYCYJNEJ KUCHNI POLSKIEJ,

A TAKŻE I OFERUJE MENU PEŁNE POTRAW Z RYB SŁODKOWODNYCH I MORSKICH. PERSONEL RECEPCJI DOSTĘPNY JEST DLA GOŚCI PRZEZ CAŁĄ DOBĘ I MOŻE ZORGANIZOWAĆ MIĘDZY INNYMI USŁUGĘ PRANIA I PRASOWANIA.

Dobro i zadowolenie klienta jest dla nas najważniejsze!

www.pod-rozami.com.pl

26-600 RADOM, UL. PLANTY 4
TEL. +48 48 363 87 45, EMAIL: ISKRA@HOTELEWAM.PL

DUNCAN Sp. z o.o.

Radom, ul. Kielecka 90

- Autoryzowany serwis samochodów ciężarowych Scania
- Sprzedaż pojazdów ciężarowych
- Serwis tachografów cyfrowych
- Serwis naczep **tel. +48 48 331 63 55**

e-mail: pojazdy@duncan.radom.pl

Prace badawczo-rozwojowe oraz wdrożenia w zakresie innowacyjnych sposobów zasilania silników spalinowych biogazem i innymi paliwami odnawialnymi **tel. +48 504 169 111**

e-mail: grzegorz@duncan.radom.pl

www.duncantrucks.pl

TEKST / TEXT: camVERS - opracowanie własne,
współpraca: Wydział Promocji i Rozwoju Powiatu Starostwa Powiatowego w Radomiu

Starostwo nie ponosi odpowiedzialności za treść reklam i informacji o gminach

PROJEKT I SKŁAD / DESIGN AND TYPESETTING: Dorota Buda, Michał Kugacz

ZDJĘCIA / PHOTOS: Waldemar Ranuszkiewicz,
archiwum Wydziału Promocji i Rozwoju Powiatu Starostwa Powiatowego w Radomiu

TŁUMACZENIE / TRANSLATION: ArcusLink

KOREKTA / PROOFREADING: Elżbieta Ranuszkiewicz

WYDAWCA / PUBLISHER: camVERS s.c., 85-746 Bydgoszcz, ul. Towarowa 36
tel. +48 52 524 00 61, +48 52 524 00 62, fax +48 52 584 83 58, e-mail: biuro@camvers.pl
www.camvers.pl

DRUK / PRINTING: Drukarnia Abedik

© Copyright 2011 Wydawnictwo camVERS s.c. Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISBN 978-83-62011-19-3

www.powiatradomski.pl

